

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут (факультет) Біотехнології та екологічного контролю
Кафедра Екології та екоменеджменту

«До захисту в ЕК»
Директор інституту (декан факультету)

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри

(підпис) Наталія ГРЕГІРЧАК
(ім'я та прізвище)
«09» _____ грудня _____ 2025 р.

(підпис) Ігор ЯКИМЕНКО
(ім'я та прізвище)
«09» _____ грудня _____ 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА

зі спеціальності

101 «Екологія»

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми

«Екологія, екоменеджмент та екоаудит»

на тему: Аналіз та оцінка ефективності процедури ОВД на прикладі
ПрАТ "АБ Столичний"

Виконав: здобувач II курсу, групи ЕКА-2-2М

Гудков Олександр Святославович

(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Керівник Салавор Оксана Мирославівна

(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Консультанти

(ім'я та прізвище)

(підпис)

(ім'я та прізвище)

(підпис)

(ім'я та прізвище)

(підпис)

Рецензент

Наталія Ющенко

(ім'я та прізвище)

(підпис)

Я як здобувач Національного університету харчових технологій розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я не надавав і не одержував недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Здобувач

(підпис)

Київ – 2025 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут (факультет) Біотехнології та екологічного контролю

Кафедра Екології та екоменеджменту

Освітній ступінь магістр

Спеціальність 101 «Екологія»
(код і назва)

Освітньо-професійна програма «Екологія, екоменеджмент та екоаудит»
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри. Ігор ЯКИМЕНКО

« 30 » вересня 2025 року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Гудкова Олександра Святославовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Аналіз та оцінка ефективності процедури ОВД на прикладі
ПрАТ "АБ Столичний"

керівник роботи Салавор Оксана Мирославівна,
кандидат технічних наук, доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від 05 листопада 2025 року №912кс

2. Строк подання здобувачем роботи 05 грудня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи Звіт з оцінки впливу на довкілля планованої
діяльності ПрАТ «АБ СТОЛИЧНИЙ», нормативно-правові акти України,
ЄС, Німеччини, Польщі, Канади та міжнародні договори у сфері
оцінки впливу на довкілля, наукові та навчально-методичні джерела

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
Вступ, Розділ 1. Теоретико-методичні засади оцінки впливу на довкілля
(ОВД), Розділ 2. Міжнародний досвід у сфері ОВД, Розділ 3. Аналіз
сильних та слабких сторін ОВД в Україні, Розділ 4 Аналіз матеріалів
звіту з оцінки впливу на довкілля планованої діяльності ПрАТ «АБ
Столичний», Висновки, Список використаних джерел.

5. Перелік графічного матеріалу _____

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ 30.09.2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вступ	01.10.2025 – 04.10.2025	Виконано
2	Розділ 1. Теоретико-методичні засади оцінки впливу на довкілля (ОВД)	05.10.2025 – 18.10.2025	Виконано
3	Розділ 2. Міжнародний досвід у сфері ОВД	19.10.2025 – 30.10.2025	Виконано
4	Розділ 3. Аналіз сильних та слабких сторін ОВД в Україні	30.10.2025 – 06.11.2025	Виконано
5	Розділ 4. Аналіз матеріалів звіту з оцінки впливу на довкілля планованої діяльності ПРАТ «АБ СТОЛИЧНИЙ»	07.11.25 – 27.11.2025	Виконано
6	Висновки. Перелік використаних джерел	27.11.2025 – 03.12.2025	Виконано
7	Презентація	03.12.2025 – 05.12.2025	Виконано

Здобувач

_____ (підпис)

Олександр ГУДКОВ

_____ (ім'я та прізвище)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Оксана САЛАВОР

_____ (ім'я та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Гудков О. С. Аналіз та оцінка ефективності процедури ОВД на прикладі ПрАТ «АБ Столичний». – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 101 «Екологія» (ОПП «Екологія, екоменеджмент та екоаудит»). – Національний університет харчових технологій МОН України, Київ, 2025.

Кваліфікаційна робота присвячена комплексному дослідженню процедури оцінки впливу на довкілля (ОВД) в Україні, аналізу її нормативно-правового забезпечення та практичній реалізації на прикладі підприємства дорожньо-будівельної галузі.

У роботі проаналізовано теоретико-методичні засади ОВД, вплив міжнародного законодавства (Директиви 2011/92/ЄС, конвенції Еспо та Орхуської) на національну процедуру ОВД. Здійснено порівняльний аналіз моделей ОВД Німеччини, Польщі та Канади, на основі якого сформульовано рекомендації для України.

Проведено детальний аналіз Звіту з ОВД планованої діяльності ПрАТ «АБ Столичний», що займається виробництвом асфальтобетонних сумішей та іншої продукції. Запропоновано комплекс технічних та організаційних заходів для мінімізації впливу даного підприємства на довкілля.

Наукова новизна: Проаналізовано національну та європейські моделі проведення ОВД, а також модель ОВД Канади. Проведено детальний аналіз Звіту з ОВД планованої діяльності ПрАТ «АБ Столичний».

Практичне значення: Запропоновані рекомендації для ПрАТ «АБ Столичний» можуть бути корисні для оптимізації технологічних рішень з метою підвищення рівня екологічної безпеки підприємства відповідно до чинних нормативів.

Ключові слова: ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ, ПрАТ «АБ СТОЛИЧНИЙ», АСФАЛЬТОБЕТОННИЙ ЗАВОД, САНІТАРНО-ЗАХИСНА ЗОНА, ЗАБРУДНЮЮЧА РЕЧОВИНА, СТІЧНІ ВОДИ, ВІДХОДИ.

ABSTRACT

Hudkov O. S. *Analysis and Assessment of the Effectiveness of the Environmental Impact Assessment Procedure on the Example of PJSC “AB Stolichnyi”*. – Qualification scientific work, manuscript.

Qualification thesis submitted for the degree of Master in specialty 101 “Ecology” (Educational and Professional Program “Ecology, Environmental Management and Environmental Audit”). – National University of Food Technologies of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, 2025.

The qualification thesis is devoted to a comprehensive study of the Environmental Impact Assessment (EIA) procedure in Ukraine, the analysis of its regulatory and legal framework, and its practical implementation using an enterprise of the road construction industry as a case study.

The paper analyzes the theoretical and methodological foundations of EIA, as well as the influence of international legislation (Directive 2011/92/EU, the Espoo Convention, and the Aarhus Convention) on the national EIA procedure. A comparative analysis of EIA models in Germany, Poland, and Canada has been carried out, on the basis of which recommendations for Ukraine have been formulated. A detailed analysis of the EIA Report for the planned activity of PJSC “AB Stolichnyi”, which is engaged in the production of asphalt concrete mixtures and other products, has been conducted. A set of technical and organizational measures aimed at minimizing the environmental impact of the enterprise is proposed.

Scientific novelty: The national and European EIA models, as well as the Canadian EIA model, have been analyzed. A detailed analysis of the EIA Report for the planned activity of PJSC “AB Stolichnyi” has been carried out.

Practical significance: The proposed recommendations for PJSC “AB Stolichnyi” may be useful for optimizing technological solutions in order to increase the level of environmental safety of the enterprise in accordance with current regulations.

Keywords: ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT, PJSC “AB STOLICHNYI”, ASPHALT CONCRETE PLANT, SANITARY PROTECTION ZONE, POLLUTING SUBSTANCE, WASTEWATER, WASTE.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ.....	9
ВСТУП.....	10
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ (ОВД).....	12
1.1. Сутність, мета та принципи проведення ОВД.....	12
1.2 Історія розвитку ОВД.....	13
1.3. Нормативно-правове забезпечення процедури ОВД в Україні.....	15
1.3.1 Вплив міжнародного законодавства ОВД в Україні.....	15
1.3.2 Вплив Орхуської Конвенції на формування процедури ОВД в Україні.....	16
1.3.3 Конвенція Еспо.....	18
1.3.4 Вплив Директиви 2011/92/ЄС «Про оцінку впливу певних державних та приватних проєктів на довкілля».....	21
1.3.5 Закон України «Про оцінку впливу на довкілля».....	25
1.3.5.1 Основні поняття та суб'єкти правового регулювання ОВД.....	25
1.3.5.2 Сфера застосування та категорії планованої діяльності.....	26
1.3.5.3 Принцип публічності ОВД та його реалізація.....	28
1.3.5.4 Повідомлення про плановану діяльність та визначення обсягу досліджень.....	30
1.3.5.5 Звіт з оцінки впливу на довкілля як центральний документ процедури.....	31
1.3.5.6 Громадське обговорення – як інструмент участі громадськості.....	33
1.3.5.7 Оголошення про початок громадського обговорення звіту з ОВД.....	34
1.3.5.8 Висновок з оцінки впливу на довкілля: зміст, юридична сила і наслідки.....	35
1.3.5.9 Урахування висновків ОВД у рішенні про провадження ПД.....	38

1.3.5.10 Післяпроектний моніторинг та реагування на непередбачені впливи.....	38
1.3.5.11 Оскарження рішень і процедурних дій у сфері ОВД.....	39
1.3.5.12 Формування та діяльність експертних комісій з ОВД.....	39
1.3.5.13 Особливості здійснення ОВД в умовах карантину та воєнного стану.....	39
1.3.5.14 Відповідальність за порушення законодавства про оцінку впливу на довкілля та санкційні механізми.....	40
1.3.5.15 Види юридичної відповідальності за порушення законодавства про ОВД.....	41
1.3.5.16 Тимчасова заборона (зупинення) та припинення діяльності підприємств.....	42
1.3.6 Інші нормативно-правові акти, що регулюють процедуру ОВД....	43
РОЗДІЛ 2	
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД У СФЕРІ ОВД.....	48
2.1 Вибір країн для аналізу міжнародного досвіду у сфері оцінки впливу на довкілля.....	49
2.2 Досвід Німеччини у сфері ОВД.....	49
2.2.1 Правова база ОВД в Німеччині.....	48
2.2.2 Етапи та складові процедури ОВД.....	53
2.3 Досвід Польщі у сфері ОВД.....	56
2.3.1 Правова база ОВД в Польщі.....	56
2.3.2 Етапи та складові процедури ОВД в Польщі.....	58
2.4 Досвід Канади у сфері ОВД.....	61
2.4.1 Правова база ОВД в Канаді.....	61
2.4.2 Етапи та складові процедури ОВД в Канаді.....	64
РОЗДІЛ 3	
АНАЛІЗ СИЛЬНИХ ТА СЛАБКИХ СТОРІН ОВД В УКРАЇНІ.....	67
3.1 Переваги та недоліки національної моделі ОВД.....	67

3.2 Рекомендації по покращенню української моделі ОВД на основі іноземного досвіду.....	69
РОЗДІЛ 4	
АНАЛІЗ МАТЕРІАЛІВ ЗВІТУ З ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ПЛАНОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «АБ СТОЛИЧНИЙ».....	74
4.1 Характеристика підприємства (галузь, місцезнаходження, предмет виробничої діяльності підприємства, виробничі потужності)	74
4.2 Планована діяльність, що підлягає ОВД.....	79
4.3 Опис технології планової діяльності.....	81
4.3.1 Установа виробництва бітумної емульсії ОКUR, випуск продукції – 10 000 тис. т/рік.....	81
4.3.2 Показники безпеки бітумної емульсії.....	83
4.3.3 Установа виробництва мінерального порошку RPM.....	84
4.3.4 Показники безпеки мінерального порошку RPM.....	84
4.4 Сировинні та енергетичні та ресурси підприємства.....	86
4.5 Аналіз основних джерел впливу на довкілля та заходи з їх мінімізації.....	87
4.5.1 Викиди забруднюючих речовин в атмосферу.....	86
4.5.2 Водоспоживання та водовідведення стічних вод.....	96
4.5.3 Поводження з відходами	97
4.5.4 Шумове навантаження.....	100
4.6 Оцінка впливу планованої діяльності на атмосферне повітря, водне середовище, ґрунт, рослинний та тваринний світ, Смарагдову мережу	101
4.7 Оцінка технічних альтернатив планованої діяльності.....	104
4.8 Методики, що використовувалися при прогнозуванні оцінки впливів на довкілля.....	105
4.9 Оцінка громадського обговорення планованої діяльності.....	106
ВИСНОВКИ.....	108
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	110

**ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ,
СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ**

АБЗ	Асфальтобетонний завод
АЗЗ	Асфальтозмішувальний завод
АЗУ	Асфальтозмішувальної установки
ГДК	Гранично допустима концентрація
ДСТУ	Державний стандарт України
ДСН	Державні санітарні норми
ДСанПіН	Державні санітарні норми та правила
ЗМІ	Засоби масової інформації
ЗР	Забруднююча речовина
ЗУ	Закон України
КМДА	Київська міська державна адміністрація
КМУ	Кабінет Міністрів України
КН	Клас небезпеки
НДТМ	Найкращі доступні технології та методи керування
ОВД	Оцінка впливу на довкілля
ПД	Планована діяльність
РДА	Районна державна адміністрація
СЗЗ	Санітарно-захисна зона
ТПВ	Тверді побутові відходи

ВСТУП

Євроінтеграційний курс України та підписання Угоди про асоціацію з ЄС зумовили необхідність докорінного реформування, в тому числі системи екологічного управління. Важливим елементом цієї реформи став інститут оцінки впливу на довкілля (ОВД), запроваджений Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» у 2017 році. ОВД покликана діяти як превентивний механізм, що унеможливорює реалізацію екологічно небезпечних проєктів ще на етапі планування.

Актуальність зумовлена необхідністю аналізу реальної ефективності процедури ОВД на прикладі діючих підприємств для виявлення прогалин у застосуванні та розробки механізмів їх усунення задля забезпечення екологічної безпеки.

Метою роботи є аналіз ефективності процедури оцінки впливу на довкілля в Україні, порівняння її з міжнародними практиками та розробка рекомендацій щодо вдосконалення екологічної оцінки на прикладі планованої діяльності ПрАТ «АБ Столичний».

Завдання роботи:

1. Дослідити теоретико-методичні засади та нормативно-правове забезпечення процедури ОВД в Україні.
2. Проаналізувати міжнародний досвід (Німеччина, Польща, Канада) у сфері ОВД та можливості його імплементації в Україні.
3. Провести детальний аналіз матеріалів Звіту з ОВД для планованої діяльності ПрАТ «АБ Столичний», зокрема характеристику впливу планованої діяльності на довкілля, альтернатив та заходів мінімізації впливу.

Об'єкт дослідження – процедура проведення оцінки впливу на довкілля при плануванні та провадженні господарської діяльності в Україні.

Предмет дослідження – інструменти та механізми забезпечення ефективності процедури ОВД для промислових об'єктів (на прикладі виробництва асфальтобетонних сумішей).

У роботі використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів:

- *аналіз та синтез* – для дослідження законодавчої бази України, директив ЄС та міжнародних конвенцій;
- *порівняльний аналіз* – для співставлення процедур ОВД в Україні, Німеччині, Польщі та Канаді з метою виявлення кращих практик;
- *метод кейс-стаді (case study)* – для детального вивчення процедури ОВД конкретного підприємства ПрАТ «АБ Столичний».

Наукова новизна – проаналізовано національну та європейські моделі проведення ОВД, а також модель ОВД Канади. Проведено детальний аналіз Звіту з ОВД планованої діяльності ПрАТ «АБ Столичний».

Практичне значення – запропоновані рекомендації для ПрАТ «АБ Столичний» можуть бути корисні для оптимізації технологічних рішень з метою підвищення рівня екологічної безпеки підприємства відповідно до чинних нормативів.

Особистий внесок здобувача. Магістерська робота виконана здобувачем самостійно. Проведено аналіз наукових і літературних джерел з відкритих інформаційних ресурсів, на основі яких сформульовано відповідні висновки.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 112 сторінок. Робота містить 10 таблиць та 4 рисунки. Список використаних джерел налічує 30 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

1.1. Сутність, мета та принципи проведення ОВД

Оцінка впливу на довкілля є комплексною процедурою, яку проводять до початку реалізації планової діяльності. Її завдання полягає у встановленні можливого характеру впливів, їх інтенсивності та рівня потенційної небезпеки для природного середовища і здоров'я людей.

Проведення ОВД здійснюється відповідно до природоохоронного законодавства з урахуванням екологічної ситуації в районі майбутнього будівництва, існуючих ризиків, прогнозів зміни стану довкілля та очікуваних соціально-економічних тенденцій розвитку території. Під час оцінювання беруть до уваги всі можливі типи впливів — як безпосередні, так і опосередковані, у тому числі пов'язані з уже наявними об'єктами, запланованою діяльністю чи тими проектами, щодо яких уже отримані дозволи або розглядаються відповідні рішення.

Багаторічна міжнародна практика сформувала ключові елементи процедури ОВД, які дають змогу забезпечувати позитивний екологічний результат. До них належать: аналіз альтернативних варіантів діяльності, відкритість і доступність процесу, залучення громадськості на ранніх етапах, визначення у висновку ОВД обов'язкових екологічних умов щодо майбутньої діяльності, а також можливість судового оскарження рішень, ухвалених у межах цієї процедури.

На відміну від державної екологічної експертизи, яка здебільшого передбачала лише погодження або непогодження проектної документації, процедура ОВД надає уповноваженому органу можливість, у взаємодії з іншими установами, експертами та громадськістю, визначати обов'язкові для суб'єкта господарювання вимоги щодо екологічно безпечного здійснення планованої діяльності. Закон чітко встановлює, що реалізація ПД не може розпочинатися, якщо суб'єкт не забезпечив повне виконання екологічних умов, зазначених у висновку з оцінки впливу на довкілля.¹

1.2 Історія розвитку ОВД

Перші підходи до оцінки впливу на довкілля сформувалися у США наприкінці 1960-х – на початку 1970-х років. Саме Сполучені Штати, з огляду на особливості свого економічного розвитку, одними з перших зіткнулися з масштабними екологічними проблемами, спричиненими нестримною та практично неконтрольованою господарською діяльністю. Це зумовило появу необхідності у новому інструменті екологічної політики. Хоча сучасне бачення шляхів подолання глобальної екологічної кризи у США є суперечливим (наприклад, країна вийшла з Кіотського протоколу та Паризької кліматичної угоди), наприкінці XIX – на початку XX ст. вона стала однією з перших в світі, де почала формуватися урядова діяльність із захисту навколишнього середовища і збереження національних природних ресурсів. Багато позитивних здобутків у цій царині не втратили актуальності й сьогодні. Позитивний досвід США поступово почали переймати європейські країни.²

У межах Європейського Союзу механізм оцінки впливу на довкілля був офіційно запроваджений у 1985 році після ухвалення Директиви Ради 85/337/ЄЕС від 27 червня 1985 року. Ця директива визначила загальний, стандартизований підхід до аналізу впливів державних і приватних проєктів на навколишнє середовище перед прийняттям рішення щодо їх дозволу. У подальшому документ неодноразово оновлювали та доповнювали, а результатом цих змін стало ухвалення нової редакції — Директиви 2011/92/ЄС від 13 грудня 2011 року.³

Спираючись на практику застосування Національного акта про екологічну політику в США та європейської директиви з питань ОВД, у 1987 році Генеральна Асамблея ООН схвалила перелік принципів і цілей, які мали стати основою міжнародного підходу до оцінки впливу на довкілля. У документі зазначалося, що ОВД є процесом аналізу як позитивних, так і негативних наслідків запропонованої діяльності, планів чи проєктів. Його головна функція — забезпечити осіб, що ухвалюють рішення, необхідною інформацією для інтеграції екологічних міркувань у процес оцінювання та погодження планованої діяльності.

Серед ключових положень цього документа визначено низку принципів, які стали орієнтирами для розвитку систем ОВД у світі. Зокрема:

- діяльність не може бути дозволена без попереднього аналізу її впливів на довкілля (Принцип 1);
- громадськість повинна мати можливість брати участь у процедурі ОВД (Принцип 7);
- рішення за результатами оцінки має бути письмовим, містити аргументацію, передбачати заходи щодо запобігання або зменшення шкоди та бути відкритим для ознайомлення (Принцип 9).¹

Нині різні форми оцінки впливу на довкілля застосовують практично всі розвинені держави світу, адаптуючи її механізми до своїх правових і адміністративних систем.

Упродовж 1990-х років у межах Європейської економічної комісії ООН було напрацьовано два ключові міжнародні документи регіонального значення — Конвенцію про оцінку впливу на довкілля у транскордонному контексті (відомою як Конвенція Еспо) та Конвенцію про доступ до інформації, участь громадськості в ухваленні рішень і доступ до правосуддя з екологічних питань (Орхуська конвенція).¹

Конвенція Еспо, підписана 25 лютого 1991 року в місті Еспо (Фінляндія) та ратифікована Україною 19 березня 1999 року, спрямована на запобігання, мінімізацію й контроль значного транскордонного негативного впливу на довкілля, який може виникати внаслідок здійснення господарської діяльності.

Орхуська конвенція була підписана Україною 25 червня 1998 року в місті Орхус (Данія) та ратифікована 6 липня 1999 року. Її основне призначення полягає у забезпеченні реалізації права кожної особи — як сучасного, так і майбутніх поколінь — на життя у безпечному та сприятливому для здоров'я і добробуту довкіллі.³

Після підписання у 2014 році Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом розпочався активний процес гармонізації національного екологічного законодавства з європейськими стандартами. Особлива увага приділялася впровадженню механізмів оцінки впливу на довкілля, включно з транскордонною оцінкою та інструментами залучення громадськості. Важливим результатом цієї

роботи стало набрання чинності у 2017 році Законом України «Про оцінку впливу на довкілля», який ґрунтується на положеннях Директиви 2011/92/ЄС.

За оцінками міжнародних органів, що здійснюють контроль за виконанням Орхуської конвенції та Конвенції Еспо, український Закон «Про оцінку впливу на довкілля» повністю відповідає міжнародним зобов'язанням держави за цими договорами та забезпечує формування в Україні сучасної, ефективної європейської моделі екологічної оцінки ПД.

До переліку основних елементів процедури ОВД, що сформувалися за майже сорок років практики країн ЄС та вважаються обов'язковими для досягнення позитивного екологічного результату, належать: врахування кліматичних аспектів, аналіз альтернативних варіантів діяльності, прозорість проведення процедури, активна участь громадськості на всіх етапах процесу, визначення у висновку ОВД обов'язкових екологічних умов для здійснення діяльності, а також можливість судового оскарження.¹

1.3 Нормативно-правове забезпечення процедури ОВД в Україні

1.3.1 Вплив міжнародного законодавства ОВД в Україні

При аналізі української моделі ОВД варто згадати такі важливі елементи міжнародного законодавства як Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо) та Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська Конвенція).

Впродовж тривалого періоду Україна приділяла недостатню увагу виконанню вимог, передбачених Орхуською конвенцією та Конвенцією Еспо. Як наслідок, за останні два десятиліття відповідні наглядові органи цих конвенцій неодноразово ухвалювали рішення, у яких констатували порушення Україною своїх міжнародних зобов'язань.¹

Але з вступом в дію Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», який базується на вище зазначених конвенціях, ситуація покращилася.

1.3.2 Вплив Орхуської Конвенції на формування процедури ОВД в Україні

Орхуська конвенція — новий вид угоди у сфері охорони довкілля. Ця новизна полягає в тому, що Конвенцією визнані обов'язки нинішнього суспільства перед прийдешніми поколіннями.⁴ Це випливає із самої мети Конвенції, закріпленій у статті 1— зробити так, щоб кожний громадянин жив у довкіллі, сприятливому для його здоров'я та благополуччя.⁴

Окрім того, предмет Конвенції безпосередньо стосується взаємовідносин між суспільством та органами управління. Орхуська конвенція йде далі, ніж будь-яка інша конвенція з питань охорони довкілля, в тому сенсі, що накладає на державні органи країн – учасниць чіткі зобов'язання перед суспільством щодо забезпечення доступу до інформації, участі громадськості в процесі прийняття рішень та доступу до правосуддя.⁴

Досягнення цієї мети можливе завдяки трьом ключовим напрямкам її імплементації.

Перший напрям — забезпечення вільного доступу громадськості до екологічної інформації. Йдеться про дані щодо стану основних компонентів довкілля (атмосфери, водних ресурсів, ґрунтів, ландшафтів, природних екосистем, біорізноманіття, включно з генетично модифікованими організмами), а також інформацію про різноманітні фактори впливу, такі як хімічні речовини, шум, випромінювання, енергетичні процеси, види діяльності чи заходи, включно з політикою, програмами, нормативно-правовими актами та адміністративними рішеннями, що можуть впливати на довкілля. Також це стосується економічних оцінок, аналізів витрат і вигод і будь-яких припущень, які використовуються у процесі прийняття екологічно значимих рішень. Окрему увагу приділено інформації про стан здоров'я населення, умови проживання, об'єкти культурної спадщини та інші аспекти, на які може впливати стан навколишнього середовища.³

Другий напрям — забезпечення участі громадськості в ухваленні рішень з екологічних питань.

Третій напрям — гарантування доступу до правосуддя у справах, що пов'язані з довкіллям.³

Орхуська конвенція, ратифікована законом України від 6 липня 1999 року, закріплює право на доступ до інформації, право на участь громадськості в процесі прийняття рішень і право на доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища. Відповідно до Конституції України, чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Після ратифікації Орхуської конвенції в Україні було прийнято ряд нормативно-правових актів, які спрямовані на забезпечення реалізації положень Конвенції. Зокрема, прийняття Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» та Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», що спрямовані на регламентацію залучення громадськості до процесів обговорення та прийняття екологічно значимих рішень є позитивними зверненнями на шляху розв'язання законодавчої бази.⁵

Крім прийняття на національному рівні Україною законодавства, що регулює питання сфери дії міжнародно-правового акту, основними умовами забезпечення ефективності та дієвості міжнародних екологічних угод, в тому числі і Орхуської конвенції є високий рівень екологічної свідомості суспільства, компетентність органів влади і судових органів в питаннях, що стосуються конвенції та відповідальне їх застосування на практиці, розвинена відповідна судова практика, належні системи моніторингу і контролю, ефективні комунікація та обмін екологічною інформацією між інституціями, створення загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи забезпечення доступу до екологічної інформації тощо.⁵

При цьому, лише комплексна і системна робота органів державної влади та органів місцевого самоврядування, органів судової влади, науковців і фахівців у сфері довкілля, засобів масової інформації, суб'єктів господарювання, громадських організацій та окремих громадян допоможе підвищити рівень розуміння в суспільстві пріоритетів збереження довкілля та переваг збалансованого (сталого) розвитку, а це, в

свою чергу, сприятиме виконанню Україною взятих на себе зобов'язань відповідно до міжнародних природоохоронних актів, в тому числі і Орхуської конвенції.⁵

Відповідно до положень Орхуської конвенції, українська процедура ОВД передбачає залучення громадськості на ранніх етапах розгляду ПД. Результати громадських слухань мають обов'язковий характер для подальшого врахування.

Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» інтегрує ключові підходи Орхуської конвенції, зокрема щодо відкритості даних. Законодавством установлено, що документація, подана суб'єктом господарювання, повинна бути оприлюднена не пізніше ніж через три робочі дні після її надходження до уповноваженого органу. Доступ громадськості забезпечується через Єдиний реєстр з ОВД, де відображається дата опублікування матеріалів та поточний етап процедури.

Після подання повідомлення про ОВД громадськість обов'язково інформується різними способами. До таких належать розміщення оголошень у друкованих ЗМІ (щонайменше у двох виданнях), публікація повідомлень на інформаційних дошках у районах можливого впливу, з обов'язковою фотофіксацією, а також за можливості — розміщення інформації на веб-ресурсах органів місцевого самоврядування.

Доступ до звіту з ОВД та супровідних матеріалів забезпечується шляхом їхнього розміщення в установах, відкритих для відвідування громадськості: у приміщеннях уповноваженого органу, органу місцевого самоврядування відповідної території, суб'єкта господарювання, а за необхідності — в інших доступних громадських місцях.

Участь зацікавленої громадськості у процесі ухвалення рішення гарантується проведенням двох етапів громадського обговорення, обов'язковим елементом якого є громадські слухання. Усі зауваження та рекомендації, надані громадськістю, підлягають обов'язковому розгляду, а інформація про те, яким чином вони враховані чи обґрунтовано відхилені, відображається у звіті з ОВД та у Висновку з ОВД.¹

1.3.3 Конвенція Еспо

Основною метою Конвенції Еспо є запобігання, мінімізація та контроль суттєвого негативного транскордонного впливу на довкілля, який може виникати внаслідок

здійснення певних видів господарської діяльності. У цьому міжнародному договорі визначено перелік діяльностей, що потребують проведення транскордонної оцінки впливу на довкілля, а також встановлено порядок інформування держав, які можуть зазнати впливу, проведення консультацій, здійснення післяпроектного аналізу та процедуру повідомлення сторін після ухвалення відповідного рішення.³

Транскордонна ОВД проводиться на етапі до прийняття державою походження рішення щодо можливості реалізації запланованої діяльності. Ця процедура є обов'язковою для всіх видів діяльності, визначених у Додатку I до Конвенції Еспо. Водночас, якщо одна зі сторін ініціює консультації щодо діяльності, не передбаченої цим додатком, але яка потенційно може спричинити значний транскордонний вплив, і сторони доходять взаємної згоди, положення Конвенції також застосовуються до такої діяльності.³

Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» містить спеціальні положення щодо здійснення транскордонної оцінки впливу на довкілля у випадках, коли планована діяльність може справити значний негативний транскордонний вплив та коли наявне відповідне рішення згідно з чинним законодавством, або ж коли із відповідним зверненням виступає іноземна держава.³

Стаття 14 Закону України «Про ОВД» регулює порядок проведення транскордонної ОВД у випадках, коли запланована діяльність може спричинити значний негативний вплив на територію іншої держави. Така оцінка здійснюється на основі міжнародних зобов'язань України і проводиться до ухвалення остаточного рішення щодо реалізації проєкту.⁶

Визначення необхідності проведення транскордонної оцінки належить до компетенції уповноваженого центрального органу, який враховує масштаби та місце запланованої діяльності, а також характер можливих наслідків. Рішення ухвалюється відповідно до урядового порядку та може ґрунтуватися як на інформації про проєкт, так і на зверненні іноземної держави.⁶

Процедура транскордонної оцінки може здійснюватися двома шляхами:

– за процедурою держави походження, якщо діяльність планують реалізувати в Україні;

– за процедурою держави, що може зазнати впливу, коли діяльність відбувається за межами України.

У разі проведення оцінки за процедурою держави походження уповноважений орган зобов'язаний оперативно сповістити потенційно зачеплені держави та надати їм необхідну інформацію про проєкт, включно з можливими видами транскордонного впливу. Зачеплена держава повинна повідомити про свою участь у процедурі, а її відсутність або небажання співпрацювати є підставою для припинення оцінки транскордонного впливу.⁶

Якщо транскордонна оцінка здійснюється в Україні, уповноважений орган визначає вимоги до обсягу аналізу та змісту звіту з ОВД, включно з розділами, що стосуються транскордонного впливу та участі громадськості інших держав. До підсумкової документації додаються матеріали консультацій із зачепленими державами.

Участь України в процедурах транскордонної оцінки, якщо діяльність планується в іншій країні, також координується уповноваженим центральним органом. У цьому випадку Україна офіційно звертається до держави походження, інформує про свою участь або неучасть, бере участь у консультаціях і забезпечує залучення громадськості.⁶

Підсумкове рішення щодо врахування результатів транскордонної оцінки ухвалюється Міжвідомчою координаційною радою та є обов'язковим в Україні. Після затвердження це рішення включають до висновку з ОВД та оприлюднюють у Єдиному реєстрі ОВД. Уповноважений орган також інформує іноземні держави про остаточне рішення щодо планованої діяльності.

Стаття також допускає можливість створення спільних органів із іншими країнами для більш ефективної координації транскордонної оцінки.⁶

Також варто зазначити що, діяльності, перелічені в Додатку I до Конвенції Еспо, одночасно віднесені й до першої категорії видів ПД згідно із Законом України «Про оцінку впливу на довкілля». Це означає, що такі проєкти підлягають обов'язковому проходженню процедури ОВД.³

1.3.4 Вплив Директиви 2011/92/ЄС «Про оцінку впливу певних державних та приватних проєктів на довкілля»

Ключовим актом Європейського Союзу у сфері ОВД є Директива 2011/92/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 грудня 2011 року «Про оцінку впливу певних державних та приватних проєктів на довкілля». Вона систематизує та оновлює положення попередньої Директиви 85/337/ЄЕС, не змінюючи загальної концепції правового регулювання, а радше забезпечуючи його узгодженість та логічну цілісність. Основною метою Директиви є запровадження уніфікованого підходу до ОВД у державах-членах та гарантування того, що проєкти, які можуть мати значний вплив на довкілля, допускаються до реалізації лише після проведення належної екологічної оцінки.⁷

Правове підґрунтя Директиви закладено в статті 192(1) Договору про функціонування Європейського Союзу, яка визначає цілі та інструменти екологічної політики Союзу. Директива спирається на принцип запобіжних заходів, принцип превентивного характеру екологічної політики, принцип пріоритетного усунення шкоди в джерелі її виникнення, а також на принцип «забруднювач платить». Зазначені підходи зумовлюють необхідність урахування екологічних міркувань на якомога ранніших етапах планування та ухвалення рішень щодо реалізації державних і приватних проєктів.⁷

Зміст ОВД визначено у статті 3 Директиви. ОВД має встановлювати, описувати та оцінювати прямий і непрямий вплив проєкту на людей, флору й фауну, ґрунт, воду, повітря, клімат, ландшафт, матеріальні цінності та культурну спадщину, а також на взаємодію між цими елементами (ст. 3 Директиви 2011/92/ЄС). Таким чином, ОВД у розумінні права ЄС є комплексною процедурою, яка поєднує екологічні, соціальні та культурні аспекти впливу планованої діяльності.⁷

Сфера застосування Директиви охоплює державні та приватні проєкти, які, з огляду на їхній характер, масштаб чи розташування, ймовірно можуть справляти значний вплив на довкілля та підлягають ОВД (Додатки I та II до Директиви). В Додатку I до Директиви перераховані проєкти, що, вважається, матимуть значний

вплив на довкілля і тому завжди підлягають ОВД. В Додатку II до Директиви внесені об'єкти, що можуть мати значний вплив на довкілля. Залежно від параметрів, розташування та інших характеристик проєктів з Додатку II кожна держава самостійно визначає потребу у здійсненні ОВД для таких проєктів шляхом встановлення порогових значень (чи критеріїв) або аналізу кожного окремого випадку (в обох випадках із врахуванням вимог Додатку III до Директиви). Потреба в здійсненні ОВД для об'єктів, перерахованих в Додатку II, визначається як «стадія скринінгу» (screening stage), механізм якого регулюється пунктами 2-6 статті 4 Директиви 2011/92/ЄС.³

Замовник проєктів, наведених в Додатках I та II до Директиви, повинен надати уповноваженому органу для висновку звіт, що складається з:

- опису проєкту, що містить інформацію про місце розташування, будову, розміри та інші відповідні характеристики проєкту;

- опису ймовірного значного впливу на навколишнє середовище;

- опису особливостей проєкту та/або заходів, передбачених для уникнення або зменшення, якщо це можливо, компенсації можливого значного негативного впливу на довкілля;

- опису вивчених замовником обґрунтованих альтернатив, які стосуються проєкту і його конкретних характеристик із описом причин вибору варіанту його впливу на довкілля;

- резюме нетехнічного характеру;

- іншої додаткової інформації, вказаної в Додатку IV до Директиви.³

Крім того, згідно з пунктом 2 статті 2 Директиви 2011/92/ЄС, замовник може зробити запит на отримання умов щодо обсягу дослідження та рівня деталізації, тому, що це пов'язано зі Звітом з ОВД (scoping stage). Визначення обсягу дослідження та інформації, як окремого етапу ОВД, може бути передбачено за запитом розробника або бути обов'язковим для всіх проєктів в рамках національної системи ОВД. Директива 2011/92/ЄС наголошує на тому, що через процедуру мають бути передбачені адекватні часові рамки для участі всіх зацікавлених сторін в ухваленні рішення. Вся інформація, зібрана за результатами консультації, має бути врахована при ухваленні рішення.⁷

Водночас із дії Директиви 2011/92/ЄС можуть бути виведені проєкти, пов'язані з цілями національної оборони, а також окремі проєкти, деталі яких затверджені спеціальним актом національного законодавства за умови, що її цілі досягаються в межах законодавчого процесу.⁷

Виходячи зі змісту Директиви 2011/92/ЄС, сторонами, зацікавленими в оцінці впливу на довкілля є:

- уповноважений (компетентний) орган для ухвалення рішення та ті органи, що беруть участь в консультації, а також органи місцевої та регіональної влади, рішення яких впливатиме на якість життя населення;

- громадськість, оскільки ухвалене рішення щодо провадження ПД безпосередньо може вплив на якість їхнього життя;

- інші держави, якщо проєкт, ймовірно, може мати значний транскордонний вплив на довкілля.³

Важливе місце в Директиві посідає регулювання участі органів влади й громадськості у процедурі ОВД (ст. 6 Директиви 2011/92/ЄС). Компетентні органи, відповідальні за екологічні питання, мають можливість висловити свої зауваження щодо проєкту та поданої інформації. Паралельно держава зобов'язана забезпечити своєчасне та належне інформування громадськості про подання заявки, про те, що проєкт підлягає ОВД, про компетентні органи, можливі рішення, доступні матеріали та порядок подання зауважень. Зацікавленій громадськості мають бути надані ефективні можливості для участі у прийнятті рішень до моменту ухвалення остаточного дозволу.⁷

Окремі положення Директиви присвячені оцінці впливу в транскордонному контексті (ст. 7 Директиви 2011/92/ЄС), що узгоджується з Конвенцією Еспо. Якщо проєкт, запланований на території однієї держави-члена, може суттєво вплинути на довкілля іншої держави-члена, держава походження зобов'язана поінформувати потенційно зачеплену державу, надати їй необхідну інформацію та забезпечити можливість участі її органів влади й громадськості у процедурі ОВД. Держави-члени організовують консультації щодо характеру транскордонного впливу та заходів для його зменшення чи уникнення.⁷

Результати ОВД та консультацій, у тому числі із залученням громадськості та інших держав, повинні бути враховані під час ухвалення рішення щодо надання чи відмови у наданні дозволу на реалізацію проєкту (ст. 8 Директиви 2011/92/ЄС). Після прийняття рішення компетентний орган інформує громадськість про його зміст, умови, мотиви, а також про передбачені заходи щодо уникнення, зменшення або компенсації негативних наслідків (ст. 9 Директиви 2011/92/ЄС). У випадку транскордонного впливу відповідна інформація доводиться до відома іншої зацікавленої держави.⁷

Важливою складовою Директиви є забезпечення доступу зацікавленої громадськості до процедур перегляду рішень, дій чи бездіяльності, пов'язаних із ОВД (ст. 11 Директиви 2011/92/ЄС). Держави-члени повинні гарантувати можливість судового або іншого незалежного перегляду для осіб, які мають достатній інтерес або посилаються на порушення своїх прав. Для екологічних неурядових організацій встановлюється презумпція наявності достатнього інтересу та можливості порушення їхніх прав. При цьому процедури перегляду мають бути справедливими, своєчасними та не надмірно дорогими, що відображає вплив Орхуської конвенції на зміст Директиви.⁷

Нарешті, Директива передбачає механізми обміну інформацією та координації правозастосовної практики. Держави-члени й Європейська Комісія обмінюються досвідом щодо застосування Директиви та інформують про встановлені критерії й порогові значення відбору проєктів (ст. 12–13 Директиви 2011/92/ЄС). Це дозволяє забезпечувати більш узгоджене застосування вимог ОВД у межах усього Союзу.⁷

Слід зауважити, що на рівні ЄС ОВД не здійснюється: директива вимагає запровадження механізму ОВД на національному рівні (в державах-членах ЄС).

Національна модель ОВД може значно відрізнятись в різних країнах, проте вона має відповідати положенням директиви 2011/92/ЄС. Директивою про ОВД передбачено основні принципи та вимоги до оцінки впливу на довкілля в межах території Європейського Союзу, однак кожна держава-член ЄС має право будувати національний підхід на мінімальних вимогах Директиви або виходити за її межі, запроваджуючи більш суворі положення для проходження ОВД.³

Таким чином, Директива 2011/92/ЄС формує комплексну та збалансовану модель оцінки впливу на довкілля в Європейському Союзі, засновану на превентивному підході, широкій участі громадськості, урахуванні транскордонних аспектів та гарантуванні доступу до правосуддя. Вона є концептуальним орієнтиром і для держав, що адаптують своє законодавство до стандартів ЄС, зокрема для України в контексті імплементації Угоди про асоціацію.⁷

1.3.5 Закон України «Про оцінку впливу на довкілля»

Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (від 23.05.2017 № 2059-VIII) є базовим законом, що встановлює правові та організаційні засади оцінки впливу на довкілля, спрямованої на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів.⁸

Національне законодавство у сфері оцінки впливу на довкілля формувалося з урахуванням міжнародних стандартів, передусім правових актів ЄС та багатосторонніх екологічних угод. Під час розроблення та подальшого впровадження відповідного Закону були враховані ключові положення Директиви 2011/92/ЄС, яка встановлює вимоги до екологічної оцінки державних і приватних проєктів, а також норми двох міжнародних конвенцій: Орхуської — щодо забезпечення відкритості інформації, участі громадськості в екологічному врядуванні та доступу до правосуддя, та Конвенції Еспо — яка регламентує процедури оцінки впливів діяльності в транскордонному вимірі. Сукупність цих документів стала концептуальною основою для формування сучасної української моделі ОВД.³

1.3.5.1 Основні поняття та суб'єкти правового регулювання ОВД

Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (далі – Закон про ОВД) формує спеціальний понятійно-категоріальний апарат, без якого неможливе належне

застосування процедури оцінки впливу на довкілля. Центральною категорією є вплив на довкілля, під яким розуміють сукупність можливих наслідків планованої діяльності для природного середовища та пов'язаних із ним соціально-економічних умов. Ідеться не лише про зміни в стані повітря, води, ґрунтів, флори та фауни, але також про наслідки для життя та здоров'я людей, ландшафтів, матеріальних об'єктів, історико-культурної спадщини та соціальних параметрів, що залежать від екологічного стану території.⁸

Важливою є також категорія громадськості, що охоплює фізичних та юридичних осіб, їх об'єднання, організації чи групи.

Під ПД Закон розуміє господарську діяльність, пов'язану з новим будівництвом, реконструкцією, технічним переоснащенням, розширенням, перепрофілюванням або ліквідацією (демонтажем) об'єктів, а також іншими формами втручання у природне середовище. Організаційне забезпечення реалізації Закону про ОВД покладено на уповноважений центральний орган, який формує та реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, та уповноважені територіальні органи – структурні підрозділи обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, а також орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань екології та природних ресурсів.⁹

До суб'єктів оцінки впливу на довкілля належать: суб'єкти господарювання (у тому числі органи державної влади та місцевого самоврядування, якщо вони виступають замовниками діяльності), уповноважений центральний та територіальні органи, інші органи виконавчої влади, представницькі органи Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, громадськість, а в разі транскордонних процедур – держава походження та зачеплена держава.⁸

1.3.5.2 Сфера застосування та категорії планованої діяльності

Закон про ОВД встановлює загальне правило: оцінка впливу на довкілля є обов'язковою в процесі прийняття рішень про провадження ПД, якщо така діяльність належить до видів, прямо визначених у статті 3 Закону. Діяльність, не віднесена до

відповідних переліків, ОВД не підлягає, за винятком випадків, передбачених міжнародними зобов'язаннями України.⁸

Закон виокремлює дві категорії планованої діяльності та об'єктів, що можуть мати значний вплив на довкілля і, відповідно, вимагають проведення ОВД, вони наведені в табл 1.1.

Таблиця 1.1 – Категорії планованої діяльності, що підлягає ОВД та їх значення для процедури.

Категорія планованої діяльності	Загальна характеристика	Типові приклади видів діяльності
Перша категорія (згідно з Законом України «Про оцінку впливу на довкілля», ст. 3, ч. 2.)	Види діяльності з очевидно високим потенціалом значного впливу на довкілля. Діяльність підлягає аналізу щодо можливого транскордонного впливу. Розгляд здійснює уповноважений центральний орган	Ядерні та теплові електростанції; об'єкти поводження з відпрацьованим ядерним паливом та радіоактивними відходами; нафтопереробні заводи; великі хімічні виробництва; об'єкти оброблення небезпечних відходів; магістральні автошляхи та залізничні лінії; аеропорти з довжиною ЗПС понад 2100 м; потужні тваринницькі комплекси; масштабні рубки лісу тощо.
Друга категорія (згідно з Законом України «Про оцінку впливу на довкілля», ст. 3, ч. 3.)	Види діяльності, які можуть мати значний вплив на довкілля залежно від масштабу, розташування, технологій та інших умов. Розгляд здійснює уповноважений територіальний орган	Глибоке буріння; меліорація та інші масштабні втручання у земельні ресурси; інтенсивне сільське господарство та тваринництво середнього масштабу; окремі види виробництв (харчова, текстильна, деревообробна, паперова промисловість); будівництво житлових масивів, туристичних та рекреаційних комплексів; об'єкти очищення стічних вод; частина інфраструктурних і промислових проєктів, в тому числі виробництво асфальтобетону

Особливі випадки, коли ОВД планованої діяльності розглядається винятково центральним уповноваженим органом, наведені в табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Особливі випадки, коли ОВД планованої діяльності розглядається винятково центральним уповноваженим органом.

Категорія / група діяльності	Характеристика для цілей Закону про ОВД	Особливості процедурного розгляду
Спеціальні випадки, пов'язані з компетенцією центрального органу	Планована діяльність у зоні відчуження та зоні безумовного (обов'язкового) відселення; діяльність з потенційно значним транскордонним впливом; діяльність, що впливає на кілька областей; проекти з іноземним кредитуванням під держгарантії	Повідомлення подається безпосередньо або передається до уповноваженого центрального органу; останній організовує консультації, громадське обговорення та формує висновок з ОВД, за необхідності – із залученням інших центральних органів влади

Закон також встановлює перелік діяльності, яка не підлягає ОВД, навіть якщо за своєю природою пов'язана з втручанням у довкілля. Це, зокрема, діяльність, спрямована виключно на забезпечення оборони держави, ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій, відновлювальні роботи з ліквідації наслідків збройної агресії під час воєнного стану, а також окремі рішення щодо особливо цінних земель і розміщення Національного військового меморіального кладовища.⁸

Ключовою гарантією екологічної безпеки є встановлена законом заборона розпочинати провадження діяльності, що підпадає під ОВД, без проходження цієї процедури та отримання відповідного рішення. Так само заборонено продовжувати господарську діяльність, експлуатувати об'єкти чи вносити зміни до діяльності без дотримання екологічних умов, визначених у висновку з ОВД та рішенні про провадження діяльності.⁸

1.3.5.3 Принцип публічності ОВД та його реалізація

Закон про ОВД виходить із того, що прозорість процедури є однією з ключових гарантій дотримання екологічних прав людини. Стаття 4 Закону закріплює обов'язок держави забезпечити своєчасне, адекватне та ефективне інформування громадськості на всіх етапах ОВД.⁸

З метою прозорості ОВД запроваджено спеціальний інструмент – Єдиний реєстр з оцінки впливу на довкілля, який є державною інформаційно-комунікаційною системою. У Реєстрі в електронній формі зосереджується повний комплекс даних щодо кожної процедури ОВД: повідомлення про плановану діяльність, звіт з ОВД, оголошення про початок громадського обговорення, зауваження та пропозиції громадськості, висновок з ОВД, інформація про рішення щодо провадження планованої діяльності, а також матеріали транскордонної оцінки впливу (за наявності). Управління (в тому числі технічне та програмне забезпечення, захист і збереження даних) Реєстром здійснює уповноважений центральний орган. Уповноважені територіальні органи мають доступ до Реєстру з правом внесення й обробки інформації в межах своїх повноважень.⁸

Важливим елементом гарантії публічності є обов'язкове оприлюднення таких документів і відомостей:

- повідомлення про плановану діяльність, що підлягає ОВД;
- оголошення про початок громадського обговорення звіту з ОВД;
- інформації про висновок з ОВД;
- відомостей про рішення щодо провадження планованої діяльності (із зазначенням органу, номера та дати).

Ці документи розміщуються:

- на веб-сайті Єдиного реєстру з ОВД (дата розміщення вважається датою офіційного оприлюднення);
- на офіційних веб-сайтах районних державних адміністрацій;
- на веб-сайтах та дошках оголошень органів місцевого самоврядування тих територіальних громад, які можуть зазнати впливу планованої діяльності;
- у приміщеннях уповноваженого органу, органів місцевого самоврядування відповідних громад, а також у суб'єкта господарювання, з можливістю копіювання та ознайомлення на місці (ст. 4, ч. 5–6).

Територіальні органи уповноваженого органу зобов'язані надсилати відповідні документи органам місцевого самоврядування та районним державним адміністраціям

не пізніше наступного робочого дня після їх надходження або видання, а ті, у свою чергу, – оприлюднювати їх також упродовж одного робочого дня (ст. 4).⁸

Будь-яка інформація про власне вплив на довкілля (характер і обсяги викидів і скидів, використання ресурсів, управління відходами тощо) є відкритою за законом і не може бути засекречена, крім тієї частини інформації, яка обґрунтовано віднесена суб'єктом господарювання до конфіденційної (наприклад, комерційна таємниця) (ст. 4, ч. 8).⁸

1.3.5.4 Повідомлення про плановану діяльність та визначення обсягу досліджень

Процедура ОВД розпочинається з ініціативи суб'єкта господарювання, який зобов'язаний повідомити уповноважений територіальний орган про намір здійснювати ПД і пройти ОВД. Це здійснюється шляхом заповнення форми повідомлення про ПД засобами Єдиного реєстру з ОВД та через інші електронні системи за умови дотримання вимог законодавства про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги (ст. 5, ч. 1).⁸

Закон чітко визначає обов'язковий зміст повідомлення, до якого входять, зокрема: відомості про суб'єкта господарювання (найменування, адреса, контакти); характеристика планованої діяльності та можливі технічні альтернативи; місце провадження діяльності та територіальні альтернативи; основні технічні параметри (потужність, площа, обсяги виробництва тощо); еколого-інженерні обмеження та вимоги до підготовки території; сфера, джерела та види потенційного впливу на довкілля; належність діяльності до першої чи другої категорії, передбачених статтею 3 Закону; наявність підстав для транскордонної ОВД та інша інформація згідно закону.

Після оприлюднення повідомлення у Реєстрі та на місцевому рівні протягом 12 робочих днів громадськість має право подати зауваження і пропозиції щодо планованої діяльності, а також щодо обсягу та рівня деталізації майбутнього звіту з ОВД. Відповідний уповноважений орган зобов'язаний невідкладно переслати ці зауваження суб'єкту господарювання (ст. 5, ч. 7).⁸

В окремих випадках (зокрема, за наявності транскордонного впливу або за клопотанням суб'єкта господарювання) уповноважений орган формулює обов'язкові умови щодо обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, які мають бути включені до звіту з ОВД (так званий етап *scoring*). Такі умови надаються у визначений строк (15 робочих днів з моменту офіційного оприлюднення повідомлення) та є обов'язковими для врахування при підготовці звіту (ст. 5, ч. 8–9).

Суб'єкт господарювання при подальшій підготовці звіту з ОВД зобов'язаний повністю врахувати, частково врахувати або обґрунтовано відхилити зауваження громадськості, надані на етапі обговорення обсягу досліджень. Інформація про це згодом відображається безпосередньо у звіті (ст. 5, ч. 10).

1.3.5.5 Звіт з оцінки впливу на довкілля як центральний документ процедури

Стаття 6 Закону визначає звіт з оцінки впливу на довкілля як базовий документ, на якому ґрунтується подальший аналіз уповноваженого органу та прийняття рішення. Відповідальність за його підготовку, повноту та достовірність поданих відомостей покладається на суб'єкта господарювання.⁸

Закон деталізує структуру та зміст звіту, вимагаючи, щоб він включав принаймні такі блоки інформації (ст. 6, ч. 2):

1. Опис ПД, включаючи:

- місце здійснення та цілі діяльності;
- характеристики будівельних і підготовчих робіт, а також експлуатаційної стадії;
- обсяги використання природних ресурсів (земля, вода, ґрунти, біорізноманіття);
- оцінку видів і кількості очікуваних відходів, викидів, скидів та інших видів забруднення (шум, вібрація, випромінення тощо).

2. Опис обґрунтованих альтернатив (територіальних, технологічних тощо) та мотиви вибору саме запропонованого варіанта з урахуванням його впливу на довкілля.

3. Опис базового стану довкілля (так званий «базовий сценарій») та можливих змін без реалізації проєкту.

4. Визначення факторів довкілля, що можуть зазнати впливу, включно зі

здоров'ям населення, станом флори й фауни, земель, вод, повітря, кліматичними факторами, ландшафтом, об'єктами культурної спадщини, а також соціально-економічними умовами та взаємозв'язками між ними.

5. Опис і оцінку можливого впливу з урахуванням:

- масштабу, інтенсивності, тривалості та невідворотності;
- кумулятивного ефекту (з урахуванням інших наявних і запланованих об'єктів);
- транскордонного виміру;
- впливу на клімат (викиди парникових газів) та чутливості проєкту до зміни клімату;
- ризиків надзвичайних ситуацій.

6. Опис методів прогнозування та припущень, використаних для оцінки впливів.

7. Перелік заходів з попередження, мінімізації, усунення чи компенсації негативного впливу, включно з можливими компенсаційними заходами.

8. Опис очікуваного впливу в умовах надзвичайних ситуацій та заходів реагування.

9. Виклад труднощів, з якими зіткнулися під час підготовки звіту (дефіцит даних, методологічні обмеження тощо).

10. Систематизований облік зауважень і пропозицій громадськості, отриманих на етапі обговорення повідомлення про ПД, із зазначенням ступеня їх урахування (повністю, частково або відхилено із обґрунтуванням).

11. Опис програм моніторингу та контролю впливів під час реалізації проєкту та, за необхідності, післяпроєктного моніторингу.

12. Нетехнічне резюме для широкої аудиторії та список використаних джерел.

Звіт з ОВД подається в електронній формі через Єдиний реєстр з ОВД (а також через інші сумісні електронні системи) разом із оголошенням про початок громадського обговорення звіту. Уповноважений орган вносить звіт до Реєстру не пізніше наступного робочого дня після отримання, після чого забезпечується доступ громадськості до нього відповідно до вимог статті 4 Закону.⁸

Звіт підписується всіма його авторами із зазначенням їх кваліфікації та зберігається в Реєстрі протягом усього періоду провадження діяльності, але не менше

п'яти років з дати отримання рішення про її здійснення (ст. 6, ч. 8). Нормативно-методичне забезпечення стандартизації звітів з ОВД покладене на уповноважений центральний орган (ст. 6, ч. 9).⁸

1.3.5.6 Громадське обговорення – як інструмент участі громадськості

Громадське обговорення в межах процедури оцінки впливу на довкілля (ОВД) має чітко виражену ціль – зібрати, зафіксувати й забезпечити врахування зауважень і пропозицій громадськості щодо планованої діяльності (ст. 7, ч. 1). Закон виходить із презумпції максимально широкої участі: будь-яка особа або об'єднання можуть висловлювати свої позиції без обов'язку їх спеціально обґрунтовувати (ст. 7, ч. 2).⁸

Форми участі громадськості:

- подання письмових зауважень і пропозицій (у тому числі в електронній формі через Єдиний реєстр ОВД, інші електронні засоби);
- висловлення позицій усно під час громадських слухань з обов'язковим занесенням до протоколу (ст. 7, ч. 2).⁸

Письмові зауваження подаються у визначені законом строки – на етапі обговорення обсягу досліджень та під час обговорення звіту з ОВД.

Обов'язок організувати й забезпечити громадське обговорення покладено на уповноважений територіальний/центральный орган.

Закон розрізняє дві ключові стадії громадського обговорення:

- обговорення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що має бути включена до звіту з ОВД (регулюється ст. 5);
- обговорення ПД після подання звіту, що охоплює як письмові зауваження, так і проведення громадських слухань (ст. 7, ч. 4).⁸

На другій стадії громадські слухання проводяться в межах встановленого строку громадського обговорення, але не раніше десятого робочого дня з моменту внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру ОВД. Якщо для участі зареєструвалося менше десяти осіб, слухання проводяться у форматі відеоконференції. Інформація про

час і місце слухань підлягає попередньому оприлюдненню не пізніше ніж за п'ять робочих днів до їх проведення (ст. 7, ч. 5).⁸

Тривалість громадського обговорення звіту з ОВД становить від 25 робочих днів з дати внесення оголошення та документів до Єдиного реєстру. Усі зауваження, що надійшли в межах цього строку, підлягають обов'язковому розгляду уповноваженим органом. Якщо зауваження у визначений строк не надійшли, вважається, що їх немає (ст. 7, ч. 6).⁸

Результати громадської участі фіксуються у спеціальному звіті про громадське обговорення, який готується уповноваженим органом. До нього обов'язково включаються:

- підтвердження й спосіб оприлюднення інформації (відповідно до ст. 4);
- перелік матеріалів, наданих громадськості;
- протоколи громадських слухань;
- всі письмові зауваження і пропозиції;
- таблиця, де зазначається, які зауваження враховано повністю, частково, а які відхилено із зазначенням обґрунтування (ст. 7, ч. 7).

Такий звіт вноситься до Єдиного реєстру ОВД у строки, визначені законом, і стає частиною доказової бази для подальшого висновку з ОВД (ст. 7, ч. 7). Витрати на проведення громадського обговорення (зокрема, організація слухань, забезпечення доступу до матеріалів тощо) несе суб'єкт господарювання.⁸

1.3.5.7 Оголошення про початок громадського обговорення звіту з ОВД

Уповноважений орган зобов'язаний оприлюднити оголошення не пізніше наступного робочого дня з дня надходження звіту з ОВД (ст. 8, ч. 1). Оприлюднення здійснюється в тому ж порядку, що й інша інформація про ОВД, тобто через Єдиний реєстр з ОВД, офіційні веб-сайти органів влади та інформаційні ресурси органів місцевого самоврядування (ст. 4, 8).⁸

Оголошення повинно містити вичерпний мінімум відомостей, зокрема (ст. 8, ч. 2):

- стислу характеристику планованої діяльності;
- інформацію про суб'єкта господарювання;
- зазначення уповноваженого органу, відповідального за проведення громадського обговорення;
- опис процедури прийняття рішення щодо провадження планованої діяльності та орган, який прийматиме таке рішення;
- строки, тривалість та порядок проведення громадського обговорення, умови й порядок проведення громадських слухань (у т. ч. в режимі відеоконференції), правила реєстрації для участі;
- відомості про орган, який забезпечує доступ до звіту з ОВД та іншої екологічної інформації;
- реквізити органу, до якого надсилаються зауваження й пропозиції (поштова та електронна адреси), а також строки їх подання;
- відомості про наявну екологічну інформацію щодо планованої діяльності;
- дані про місця та час, з яких громадськість може ознайомитися зі звітом з ОВД та додатковою інформацією.

Таке оголошення протягом усього строку громадського обговорення має бути розміщене в Єдиному реєстрі з ОВД, на офіційних веб-ресурсах органів влади й місцевого самоврядування, а також у публічних місцях у зоні потенційного впливу планованої діяльності.⁸

1.3.5.8 Висновок з оцінки впливу на довкілля: зміст, юридична сила і наслідки

Фінальним результатом адміністративної процедури ОВД є висновок з оцінки впливу на довкілля, який видається уповноваженим територіальним або, у визначених законом випадках, уповноваженим центральним органом (ст. 9, ч. 1).

Висновок ґрунтується на комплексній оцінці впливу ПД, з урахуванням:

- масштабу та площі території впливу;
- чисельності населення, яке може зазнати впливу;

- характеру (у тому числі транскордонного) та інтенсивності впливів;
- їх тривалості, частоти, невідворотності;
- наявності й ефективності заходів попередження, зменшення або усунення негативних наслідків (ст. 9, ч. 1).

На основі цієї оцінки уповноважений орган визначає допустимість або недопустимість провадження ПД та встановлює екологічні умови її провадження (ст. 9, ч. 1, 5).

Висновок має обов'язковий характер: екологічні умови, визначені в ньому, підлягають обов'язковому виконанню, а сам висновок враховується при прийнятті рішення про провадження ПД та може слугувати підставою для відмови у видачі такого рішення (ст. 9, ч. 2).

При підготовці висновку уповноважений орган зобов'язаний взяти до уваги:

- звіт з ОВД;
- звіт про громадське обговорення;
- зауваження й пропозиції, отримані в результаті консультацій з іншими органами влади відповідно до п. 6 ч. 1 ст. 2 Закону (ст. 9, ч. 3).

Описова частина висновку має відобразити:

- інформацію про проведену процедуру ОВД;
- спосіб врахування звіту з ОВД;
- перелік врахованих і відхилених зауважень громадськості;
- підсумки міжвідомчих консультацій (ст. 9, ч. 4).

Змістовно висновок повинен, зокрема (ст. 9, ч. 5):

- ідентифікувати вид, основні характеристики та місце здійснення планованої діяльності;
- встановити умови використання території та природних ресурсів;
- визначити заходи з охорони довкілля й екологічної безпеки;
- визначити умови запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків;
- у разі транскордонної ОВД – умови зменшення транскордонного впливу;

– покласти на суб'єкта господарювання обов'язки щодо компенсаційних заходів, моніторингу, додаткової оцінки впливу (на інших стадіях) або післяпроектного моніторингу з визначенням строків і порядку їх здійснення.

Якщо у процесі оцінки встановлено, що з-поміж альтернативних варіантів екологічно обґрунтованим є варіант, відмінний від первісно запропонованого суб'єктом господарювання, такий варіант може бути узгоджений із суб'єктом господарювання й зафіксований у висновку з ОВД (ст. 9, ч. 5).

Висновок надається суб'єкту господарювання безоплатно протягом 15 робочих днів з дня завершення громадського обговорення, а у випадку транскордонної процедури – після її завершення та затвердження рішення про врахування її результатів. До висновку додається звіт про громадське обговорення (ст. 9, ч. 6).

Законодавство України закріплює чітко окреслені ситуації, коли уповноважений орган зобов'язаний відмовити у видачі висновку з ОВД. До таких підстав належать: порушення суб'єктом господарювання вимог щодо оприлюднення повідомлення про плановану діяльність або оголошення про початок громадського обговорення; невідповідність поданих документів нормам екологічного законодавства; недотримання вимог щодо врахування зауважень громадськості; порушення Порядку проведення громадських слухань, зокрема у випадку їх фактичного зриву через неявку замовника (ст. 9-1 Закону України «Про ОВД»).

Закон передбачає можливість повторного звернення за висновком у разі усунення визначених порушень. У такому разі процедура громадського обговорення підлягає проведенню повторно (ч. 2 ст. 9-1).

Прийнятий висновок підлягає негайному оприлюдненню в порядку ст. 4 Закону та одночасному внесенню до Єдиного реєстру з ОВД (ст. 9, ч. 8). Він має обмежений строк дії: втрачає силу через п'ять років, якщо за цей час не було прийнято рішення про провадження планованої діяльності. Якщо ж після отримання висновку змінюється проектна документація чи законодавство в частині екологічних умов, ОВД здійснюється повторно (ст. 9, ч. 9).

Крім того, протягом п'яти років з дня прийняття рішення про провадження діяльності результати ОВД (висновок та інші матеріали) можуть бути використані для

отримання інших дозвільних документів, за умови що вони не змінюють затверджених параметрів діяльності (ст. 9, ч. 10).

1.3.5.9 Урахування висновків ОВД у рішенні про провадження ПД

Після завершення процедури ОВД суб'єкт господарювання зобов'язаний подати висновок з ОВД, звіт про громадське обговорення та відповідну документацію органу влади, який уповноважений ухвалити рішення щодо можливості провадження діяльності (ст. 11).

Орган державної влади або місцевого самоврядування при ухваленні рішення зобов'язаний повністю врахувати висновок з ОВД, оскільки він є обов'язковим для виконання. Відповідний орган може включити до рішення екологічні умови, визначені у висновку, або додаткові умови в межах компетенції (ч. 2 ст. 11).

У випадках, коли законодавство не вимагає прийняття окремого рішення про провадження діяльності, сам висновок з ОВД набуває статусу такого рішення (ч. 3 ст. 11).

1.3.5.10 Післяпроектний моніторинг та реагування на непередбачені впливи

У випадках, коли висновком передбачено здійснення післяпроектного моніторингу, суб'єкт господарювання зобов'язаний проводити контроль за фактичним впливом реалізованого проекту, порівнювати його з прогнозованими оцінками та аналізувати ефективність запобіжних заходів. Умови, періодичність і зміст такого моніторингу визначаються у висновку з ОВД.³

У разі виявлення істотного негативного впливу, який не був оцінений раніше або суттєво відрізняється від прогнозованого, суд може скасувати рішення про провадження діяльності та зобов'язати суб'єкта припинити таку діяльність. У подальшому суб'єкт має звернутися за новим рішенням, а процедура ОВД здійснюється повторно з урахуванням нововиявлених обставин (ч. 2–3 ст. 13).⁸

1.3.5.11 Оскарження рішень і процедурних дій у сфері ОВД

Будь-які порушення у сфері ОВД — як процесуальні, так і змістовні — можуть бути оскаржені в судовому порядку. Право на подання позову мають фізичні та юридичні особи, незалежно від їх участі у процедурі (ст. 12).

Підставами для скасування висновку або рішення органу можуть бути: порушення процедури ОВД, ігнорування результатів участі громадськості, недотримання норм законодавства чи інші істотні порушення, що вплинули на обґрунтованість висновку (ч. 2 ст. 12).

1.3.5.12 Формування та діяльність експертних комісій з ОВД

Для належного методичного, технічного та аналітичного забезпечення процедури оцінки впливу на довкілля уповноважені органи можуть створювати спеціальні експертні комісії. Члени таких комісій призначаються строком на три роки та обираються з реєстру експертів, який веде центральний уповноважений орган (ст. 10). На експертів поширюються вимоги законодавства про запобігання корупції, що спрямовано на забезпечення їх незалежності та об'єктивності.

1.3.5.13 Особливості здійснення ОВД в умовах карантину та воєнного стану

В ЗУ «Про ОВД» також було враховано надзвичайні режими – санітарно-епідемічний (карантин) і воєнний стан, — адаптуючи до них процедури ОВД.

1. На період дії карантину, запровадженого Кабінетом Міністрів України для запобігання поширенню особливо небезпечних інфекційних хвороб, та протягом 30 днів після його скасування громадське обговорення проводиться виключно у формі подання письмових (у тому числі електронних) зауважень і пропозицій. Громадські слухання у цей період не проводяться і не призначаються, а вже заплановані – вважаються такими, що не відбулися та повторно не проводяться.⁸

2. У період дії воєнного стану, запровадженого Указом Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 і затвердженого Законом України № 2102-IX, запроваджено інший спеціальний режим. Громадські слухання проводяться у форматі

відеоконференції, про що обов'язково зазначається в оголошенні та у звіті про громадське обговорення. Разом з тим, на територіях територіальних громад, що знаходяться в зоні ведення бойових дій, тимчасової окупації, оточення (блокування), процедура ОВД не проводиться, строки розгляду поданої раніше документації зупиняються, а висновки з ОВД щодо такої діяльності не видаються (п. 2-2). Водночас закон зберігає можливість добровільної ініціації ОВД: суб'єкт господарювання може за власною ініціативою ініціювати оцінку впливу, якщо на відповідній території функціонують органи державної влади України і існує можливість забезпечити дотримання процедур, передбачених законом.⁸

1.3.5.14 Відповідальність за порушення законодавства про оцінку впливу на довкілля та санкційні механізми

Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» встановлює вичерпний, але відкритий перелік типових порушень, що визнаються правопорушеннями у сфері ОВД (ст. 15).⁸

До них належать, зокрема:

- подання завідомо неправдивих або свідомо неповних даних про вплив ПД на довкілля;
- невиконання або спотворення процедурних вимог, у тому числі щодо інформування громадськості та організації/проведення громадського обговорення і належного врахування його результатів;
- ігнорування висновку з ОВД при ухваленні рішення про провадження ПД;
- складання завідомо неправдивого звіту з ОВД чи висновку з ОВД;
- будь-які незаконні спроби вплинути на зміст висновку з ОВД;
- здійснення діяльності, яка підлягає ОВД, без проходження цієї процедури та без отримання рішення про провадження ПД;
- недотримання встановлених у висновку з ОВД, рішенні про провадження ПД та проектній документації екологічних умов (у тому числі під час розширення, перепрофілювання, ліквідації об'єктів чи продовження строків діяльності) (ст. 15

Закону України «Про ОВД»).

При цьому закон прямо передбачає можливість встановлення додаткових складів правопорушень у сфері ОВД іншими законами, що відкриває шлях до деталізації відповідальності в суміжних актах (наприклад, у Кодексі України про адміністративні правопорушення – КУпАП).⁸

1.3.5.15 Види юридичної відповідальності за порушення законодавства про ОВД

Особи, винні у порушенні вимог законодавства про оцінку впливу на довкілля, можуть бути притягнуті до дисциплінарної, адміністративної, цивільної або кримінальної відповідальності залежно від характеру, наслідків та суб'єктного складу правопорушення (ч. 2 ст. 15 Закону України «Про ОВД»)⁸.

Слід зауважити, що розмір грошових стягнень у відповідних нормах законодавства визначається не у фіксованій валютній сумі, а через категорію неоподаткованого мінімуму доходів громадян. Під цим мінімумом розуміється величина, еквівалентна 17 гривням, встановлена пунктом 5 підрозділу 1 розділу XX Податкового кодексу України. Зазначений показник використовується як розрахункова база у випадках, коли закони чи інші нормативно-правові акти містять посилання на «неоподатковуваний мінімум доходів громадян», за винятком приписів адміністративного та кримінального законодавства, у яких ця категорія застосовується для кваліфікації адміністративних і кримінальних правопорушень і, відповідно, має інший підхід до визначення її розміру.

Види порушень у сфері оцінки впливу на довкілля та відповідні санкції наведені в табл. 1.3.

Таблиця 1.3 – Види порушень у сфері оцінки впливу на довкілля та відповідні санкції

Категорія порушення	Вид санкції	Нормативна підстава
Подання завідомо неправдивих або неповних відомостей про вплив ПД на довкілля	Штраф для посадових осіб та громадян – суб'єктів підприємницької діяльності 50–200 н.м.д.г.	Ст. 91 ⁵ КУпАП

Закінчення таблиці 1.3

Категорія порушення	Вид санкції	Нормативна підстава
Порушення встановлених законодавством процедурних вимог щодо здійснення ОВД, включно з інформуванням громадськості та громадським обговоренням та врахуванням його результатів	Штраф для посадових осіб та громадян – суб'єктів підприємницької діяльності 50–200 н.м.д.г.	Ст. 91 ⁵ КУпАП
Невиконання екологічних умов, визначених у висновку з ОВД, рішенні про провадження ПД та проектній документації	Штраф 200–500 н.м.д.г. для посадових осіб та підприємців	Ст. 91 ⁵ КУпАП
Порушення процедури та строків здійснення ОВД	Штраф на посадових осіб 200-400 н.м.д.г.	Ст. 172 ⁹⁻² КУпАП
Незаконне втручання у підготовку та надання висновку з ОВД або рішення про врахування результатів транскордонної ОВД	Штраф на посадових осіб 200-400 н.м.д.г.	Ст. 172 ⁹⁻² КУпАП
Відмову у видачі висновку з ОВД з підстав, не передбачених законом.	Штраф на посадових осіб 200-400 н.м.д.г.	Ст. 172 ⁹⁻² КУпАП
За повторне порушення протягом року	Штраф 400-600 н.м.д.г. із позбавленням права обіймати посади або займатися певною діяльністю строком на один рік	Ст. 172 ⁹⁻² КУпАП
Несвоєчасне внесення документів до Єдиного реєстру з ОВД або обмеження доступу до інформації, що в ньому міститься.	Штраф на посадових осіб у розмірі 25-50 н.м.д.г.	Стаття 212 ³ КУпАП

1.3.5.16 Тимчасова заборона (зупинення) та припинення діяльності підприємств

Стаття 16 Закону України «Про ОВД» встановлює спеціальний вид публічно-правової санкції – тимчасову заборону (зупинення) або повне припинення діяльності підприємств, що порушують законодавство у сфері ОВД.⁸

Можливі два основні формати втручання:

– тимчасова заборона (зупинення) – експлуатація підприємства в цілому або окремих його цехів, дільниць чи обладнання призупиняється до усунення порушень і забезпечення виконання екологічних умов, визначених висновком з ОВД, рішенням про провадження діяльності та проектною документацією;

– припинення діяльності – повне і остаточне зупинення роботи підприємства або його структурних одиниць, коли порушення мають системний характер, не можуть бути усунені з технічних, економічних чи інших причин або діяльність здійснюється без проведення ОВД та без відповідного рішення про провадження діяльності (ч. 1, 3 ст. 16 Закону України «Про ОВД»).⁸

У разі тимчасової заборони чи припинення діяльності забороняються всі викиди, скиди забруднюючих речовин та розміщення відходів відповідного підприємства чи його частин (ч. 1 ст. 16).

Важливо, що рішення про тимчасову заборону (зупинення) або припинення діяльності приймається виключно судом на підставі позову центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд (контроль) у сфері охорони довкілля, його територіальних органів або інших осіб, права чи інтереси яких порушено (ч. 4 ст. 16). Це забезпечує судовий контроль за застосуванням найбільш суворих санкцій.⁸

Узагальнюючи викладене, процедура ОВД в Україні являє собою послідовну систему дій, спрямованих на забезпечення екологічної безпеки та поінформованості громадськості, а її кінцевим результатом виступає висновок уповноваженого органу, який визначає екологічну прийнятність або неприйнятність ПД та формує умови, обов'язкові для виконання під час її реалізації.³

1.3.6 Інші нормативно-правові акти, що регулюють процедуру ОВД

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення та цифровізації процедури оцінки впливу на довкілля» (№ 3227-IX від 13.07.2023) спрямований на модернізацію та цифровізацію процедури ОВД, посилення

прозорості та чіткості процедур. Законом, зокрема, запроваджено обов'язкові консультації уповноваженого органу з іншими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, уточнено перелік видів діяльності, що не підлягають ОВД (у тому числі окремі види діяльності, пов'язані з обороною та ліквідацією наслідків збройної агресії). Значно деталізовано порядок оприлюднення повідомлень, звітів з ОВД та рішень: посилено роль Єдиного реєстру ОВД, розширено обов'язки щодо розміщення інформації на офіційних веб-сайтах та в публічних місцях, передбачено можливість широкого використання електронних комунікацій. Закон встановлює статус Єдиного реєстру як єдиної інформаційно-комунікаційної системи, визначає його держателя та адміністратора, запроваджує формування реєстраційних справ. Уточнено строки окремих процедур, умови проведення громадських слухань (у тому числі в режимі відеоконференції), введено статтю 91⁵ щодо підстав відмови у видачі висновку з ОВД, а також спеціальні тимчасові правила для періоду дії воєнного стану.¹⁰

2. «Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля» (від 13.12.2017 №1026).¹¹

Ця постанова є однією з базових для практичної реалізації Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», забезпечуючи прозорість і простежуваність процедури ОВД, уніфікацію документообігу та створення технічної основи для функціонування електронного Реєстру ОВД.¹²

Нею затверджено два важливі документи:

1. Порядок передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля;

2. Порядок ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля.

Основні положення Порядку передачі документації:

– визначено перелік документів, які подаються суб'єктом господарювання (заява, звіт з ОВД, додатки, докази оприлюднення тощо);

– встановлено загальну схему руху документації між замовником, уповноваженим органом та іншими зацікавленими сторонами;

- регламентовано строки реєстрації та розгляду документів;
- описано механізм фінансування процедури ОВД (хто, коли та за що сплачує);
- передбачено вимоги до форми подання (у тому числі в електронному вигляді).

Основні положення Порядку ведення Єдиного реєстру ОВД:

- визначено структуру та зміст Реєстру (яка інформація в ньому обов'язково має бути);
- встановлено правила внесення, коригування та зберігання даних;
- забезпечено відкритий доступ громадськості до матеріалів ОВД через електронний ресурс;
- визначено відповідальних за ведення Реєстру (центральні та територіальні органи).¹²

3. «Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля» (від 13.12.2017 № 989)

Ця постанова деталізує один із ключових принципів ОВД — участь громадськості в прийнятті рішень, що можуть впливати на довкілля, забезпечуючи практичну реалізацію Оргуської конвенції та принципу прозорості, роблячи процедуру ОВД відкритою та інклюзивною для громадськості.

Основні положення:

- визначено форми громадського обговорення: проведення громадських слухань, подання письмових та електронних зауважень і пропозицій;
- встановлено мінімальні строки для подання зауважень (як правило, не менше 25 робочих днів);
- регламентовано вимоги до змісту та способів оприлюднення оголошень про початок обговорення (місцеві ЗМІ, офіційні сайти, Реєстр ОВД);
- описано процедуру організації та проведення громадських слухань (місце, час, порядок виступів, реєстрація учасників);
- визначено правила ведення протоколу, фіксації та врахування зауважень і пропозицій громадськості;
- передбачено обов'язок уповноваженого органу узагальнювати результати громадського обговорення та відображати їх у висновку з ОВД.¹³

4. «Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля» (від 13.12.2017 № 1010).

Постанова №1010 виконує важливу функцію, запобігаючи надмірному навантаженню на систему ОВД, зосереджуючи її ресурси на дійсно потенційно небезпечних видах діяльності. Водночас вона впливає на бізнес-середовище, дозволяючи уникати зайвої бюрократії для об'єктів із незначним впливом на довкілля.

Основні положення:

- встановлено критерії, за яких планована діяльність, навіть якщо належить до певної сфери, не вважається такою, що має значний вплив на довкілля;
- визначено порогові значення (потужність, площа, обсяги виробництва тощо), нижче яких ОВД не проводиться;
- встановлено критерії для розширення, реконструкції чи модернізації існуючих об'єктів, коли зміни не спричиняють нового або значно більшого впливу;
- регламентовано сфери застосування критеріїв (будівництво, транспорт, енергетика, поводження з відходами тощо).¹⁴

5. «Про затвердження Порядку прийняття рішення про здійснення транскордонної оцінки впливу на довкілля» (від 23.09.2020 № 877).

Постанова №877 інтегрує національну процедуру ОВД у міжнародний контекст, забезпечує належний рівень екологічної безпеки в транскордонних ситуаціях і сприяє виконанню Україною міжнародних зобов'язань за Конвенцією Еспо (Конвенція про оцінку впливу на довкілля у транскордонному контексті).

Основні положення:

- визначено процедуру ухвалення рішення щодо необхідності транскордонної ОВД, якщо ПД може мати вплив на територію іншої держави;
- встановлено порядок повідомлення потенційно «зачеплених» держав, строки реагування та формати обміну інформацією;
- описано механізм проведення міжнародних консультацій та врахування зауважень іноземних сторін.¹⁵

Наведені в табл.1.4 постанови КМУ не змінюють суті процедури, але уточнюють, оновлюють або вдосконалюють окремі її елементи (форми, додатки, технічні вимоги, ведення реєстру тощо).

Таблиця 1.4 – Постанови КМУ, що доповнюють і уточнюють правове регулювання ОВД

Назва постанови	Характеристика
<p>Про внесення змін у додатки 2 і 3 до Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля (від 14.09.2020 № 824)</p>	<p>Документ уточнює: перелік документів, що подаються; вимоги до форматів файлів; правила реєстрації документів; положення щодо фінансування.</p>
<p>Про внесення змін до Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля (від 03.03.2023 № 190)</p>	<p>Передбачає: спрощення процедури подання документів; уточнення вимог до матеріалів у електронному вигляді; посилення прозорості у роботі уповноважених органів; актуалізацію механізму фінансування.</p>
<p>Про внесення зміни до пункту 8 Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля (від 28.07.2021 № 777)</p>	<p>Документ удосконалює: правила щодо оприлюднення певних типів інформації, порядок доступу користувачів, вимоги до структурованості інформації.</p>
<p>Про внесення зміни у додаток 1 до Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля (від 14.07.2023 № 718)</p>	<p>Документ уточнює: структуру форм заяви, форму повідомлення про плановану діяльність, вимоги до електронних копій.</p>

РОЗДІЛ 2

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД У СФЕРІ ОВД

2.1 Вибір країн для аналізу міжнародного досвіду у сфері оцінки впливу на довкілля

Для дослідження міжнародних підходів до оцінки впливу на довкілля було обрано три країни — Німеччину, Польщу та Канаду. Такий добір зумовлений їхньою репрезентативністю, різними моделями регулювання та практичною цінністю їхнього досвіду для вдосконалення української системи ОВД.

Німеччина розглядається як одна з найбільш економічно розвинених держав Європейського Союзу з комплексною системою екологічного управління. Її модель вирізняється інтегрованим підходом, розвиненими процедурними механізмами та значною увагою до кумулятивних ефектів, що робить її цінним орієнтиром для країн, які прагнуть посилити екологічну ефективність регуляторної системи.

Польща обрана з огляду на близькість до України за географічними, економічними та соціальними характеристиками, а також як країна-член ЄС, що успішно імплементувала європейські стандарти у сфері ОВД. Польський досвід є релевантним для України, оскільки демонструє можливі шляхи адаптації законодавства в умовах подібних адміністративних та інституційних викликів.

Канада виступає прикладом позаєвропейської моделі екологічної оцінки, що характеризується високим рівнем участі громадськості, широким залученням незалежних експертів та довгою тривалістю процедури ОВД. Включення Канади до переліку дозволяє порівняти європейські практики з альтернативними підходами та оцінити їхню потенційну застосовність в Україні.

Таким чином, вибір саме цих трьох держав забезпечує різноманітність підходів та дозволяє сформуванню більш глибоке та збалансоване бачення можливостей удосконалення української системи оцінки впливу на довкілля.

2.2 Досвід Німеччини у сфері ОВД

2.2.1 Правова база ОВД в Німеччині

Оцінка впливу на довкілля у сучасному вигляді була запроваджена в Німеччині 12 лютого 1990 року через ухвалення Закону про оцінку впливу на довкілля (німецькою – Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung, далі – Закон про ОВД), який надалі неодноразово оновлювався шляхом внесення змін і доповнень.³

З відмінностей процедури ОВД в Німеччині порівняно з Україною, першочергово варто згадати дві особливості. По-перше, Німеччина є федеративною державою, що складається з 16 федеральних земель, унаслідок чого окремі елементи процедури оцінки впливу на довкілля можуть варіюватися залежно від вимог законодавства, різних земель. Базові сфери екологічного регулювання визначаються на рівні федеральних законів, тоді як їх практична реалізація та контроль за виконанням переважно належать до компетенції федеральних земель. По-друге, оцінка впливу на довкілля в Німеччині не є самостійною адміністративною (дозвільною) процедурою, а інтегрується у відповідні галузеві дозвільні механізми, через це окремі складові оцінки впливу на довкілля можуть відрізнятися відповідно до галузевих законів.

Ліцензування діяльностей регулюється такими законами, в які інтегрована оцінка впливу на довкілля:

- Федеральним законом про контроль за викидами (нім. Bundes-Immissionsschutzgesetz).
- Федеральний закон про охорону природи (нім. Bundesnaturschutzgesetz).
- Федеральний будівельний кодекс (нім. Baugesetzbuch).
- Федеральний закон про ядерну енергетику (нім. Atomgesetz).
- Федеральний закон про гірничу промисловість (нім. Bundesberggesetz).³

Унаслідок такого підходу компетентним органом, відповідальним за проведення оцінки впливу на довкілля, є той орган, який уповноважений видавати відповідний дозвільний документ. Якщо реалізація проекту потребує отримання декількох дозволів, кожен з яких містить вимогу проведення ОВД, серед відповідних органів

визначається один головний компетентний орган, що координує проведення процедури та забезпечує її узгоджений перебіг.³

Законом про оцінку впливу на довкілля не встановлено окремих граничних строків проведення процедури ОВД. Тривалість її здійснення визначається строками отримання відповідних дозвільних документів, невід'ємною складовою яких є оцінка впливу на довкілля. Наприклад, якщо ОВД проводиться в межах процедури видачі дозволу на викиди для нових установок відповідно до Федерального закону про контроль за викидами, а запланований об'єкт відповідає критеріям Закону про ОВД, у такому разі дозвільна процедура з урахуванням участі громадськості має бути завершена протягом семи місяців.³

Органи, які ухвалюють рішення, можуть відрізнятися залежно від виду рішення, необхідного суб'єкту господарювання, а також від федеральних земель, на яких планується розташування проєкту. Проте більшість рішень ухвалюються державними органами, які відносяться до федеральних земель, та їхня юрисдикція поширюється лише на ці землі.³

Відповідно до Закону про ОВД, оцінка впливу на довкілля поширюється на наступні проєкти, перераховані в Додатку 1 до Закону, які охоплюють:

1) Для нових проєктів:

– будівництво та експлуатація технічних систем;

– кумулятивні проєкти – однотипні проєкти, під час втілення яких вони реалізуються одним або декількома суб'єктами господарювання та тісно пов'язані між собою;

– виконання дій, у результаті чого буде порушена природа та ландшафт;

2) Для проєктів, які передбачають зміни:

– в частині розширення, місця розташування, стану або роботи технічних систем;

– в частині розширення, які містять у собі будь-які інші заходи, в результаті яких буде порушена природа та ландшафт.¹⁶

Перелік проєктів, на які може поширюватися необхідність проведення оцінки впливу на довкілля, перераховані в Додатку 1 до Закону про ОВД, можна поділити на дві групи:

– проекти, що завжди підлягають процедурі з оцінки впливу на довкілля. До цієї категорії належать види діяльності, екологічні ризики яких апріорі вважаються значними, в переліку проектів Додатка 1 вони позначені буквою «Х». Наприклад, будівництво та експлуатація кар'єру з площею відпрацювання 25 га і більше автоматично потребує проведення повної процедури оцінки впливу на довкілля;

– проекти, що потребують проведення попередньої перевірки (скринінгу загального або індивідуального) для визначення необхідності в ОВД.

Уповноважений орган виконує такі ключові функції у межах процедури оцінки впливу на довкілля:

– проведення попередньої перевірки (скринінгу). Якщо проект відноситься до груп проектів, позначених літерами «А» та «S», уповноважений орган повинен провести аналіз інформації, наданої суб'єктом господарювання, для проведення попередньої перевірки (скринінгу) та оприлюднити її результати не пізніше ніж через 6 тижнів;

– надання консультацій щодо сфери охоплення звіту (scoping opinion). За зверненням ініціатора або з власної ініціативи орган проводить попередні консультації щодо змісту та обсягу Звіту з ОВД.¹⁶

За потреби він організовує зустрічі із залученням експертів, екологічних організацій та інших зацікавлених сторін;

– організація консультацій з компетентними органами та громадськістю. Уповноважений орган забезпечує проведення консультації з компетентними органами, громадськістю та зацікавленими сторонами;

– аналіз отриманих матеріалів і підготовка висновку. Уповноважений орган проводять аналіз отриманих матеріалів від суб'єкта господарювання та під час консультації, готує підсумковий висновок та ухвалює рішення про допустимість/недопустимість діяльності та публікує його;

– контроль виконання екологічних умов. Уповноважений орган зобов'язує суб'єкт господарювання провести моніторинг виконання екологічних умов діяльності.¹⁶

Окремої уваги заслуговує оцінка впливу на довкілля для кумулятивних проєктів. Законодавство передбачає чіткі ситуації, у яких кумулятивний вплив підлягає обов'язковій екологічній оцінці, незалежно від того, чи проходив попередній проєкт процедуру ОВД або лише був поданий на затвердження.

1. Попередній проєкт уже затверджено і він проходив ОВД.

У разі коли первинний проєкт отримав дозвіл та пройшов процедуру ОВД, необхідність проведення ОВД для додаткового (нового) проєкту виникає, якщо:

– його вплив досягає або перевищує порогові значення, визначені Законом про ОВД;

– попередня перевірка встановлює додаткові істотні ризики чи значні негативні впливи на довкілля, спричинені саме новим проєктом.

Оцінка в такому разі охоплює як окремий вплив нового проєкту, так і сукупний ефект його взаємодії з уже реалізованою діяльністю.

2. Попередній проєкт затверджено, але ОВД не здійснювалася.

Якщо раніше затверджений проєкт не підлягав ОВД або ОВД не здійснювалася, то для оцінки додаткового проєкту застосовується процедура визначення кумулятивного впливу.

ОВД є обов'язковою, якщо:

– загальний (кумулятивний) вплив обох проєктів перевищує нормативно встановлені критерії;

– скринінг (попередня перевірка) виявляє значні додаткові впливи, що виникають саме через поєднання двох проєктів.¹⁶

3. Попередній проєкт перебуває в процесі затвердження і підлягає ОВД

Новий проєкт оцінюється окремо, але з урахуванням впливів проєкту, що проходить оцінку. ОВД є необхідною, якщо:

– вплив нового проєкту досягає;

– під час попередньої перевірки встановлено істотні додаткові негативні впливи, які виникають внаслідок його реалізації.

4. Попередній проєкт перебуває в процесі затвердження, але не підлягає ОВД

У такій ситуації оцінка здійснюється для додаткового проєкту, якщо:

- сукупний вплив обох проєктів перевищує визначені пороги;
- скринінг виявляє значні кумулятивні ризики для довкілля.¹⁶

2.2.2 Етапи та складові процедури ОВД

1. Визначення необхідності проведення ОВД (скринінг)

Першим етапом є визначення того, чи підлягає планована діяльність процедури ОВД. Залежно від категорії проєкту (визначеної у додатках до Закону про ОВД), застосовуються різні форми попередньої оцінки:

- Проєкти категорії X автоматично потребують ОВД, скринінг не проводиться.
- Проєкти категорії А проходять загальну попередню перевірку, під час якої аналізуються критерії можливого значного негативного впливу (Додаток 3).

Проєкти категорії S оцінюються за індивідуальною схемою, що включає встановлення: наявності чутливих природоохоронних територій; ймовірності значного негативного впливу з урахуванням усіх критеріїв Додатку 3.¹⁶

За потреби уповноважений орган приймає рішення про обов'язкове проведення ОВД. Після надходження повідомлення про початок процедури ініціатор проєкту зобов'язаний подати до уповноваженого органу інформацію, визначену Додатком 2 Закону про ОВД. Вона охоплює ключові характеристики планованої діяльності, необхідність виконання демонтажних робіт, місце реалізації, обсяги утворення викидів та відходів, використання природних ресурсів і потенційні екологічні ризики.

За результатами аналізу наданих матеріалів уповноважений орган оприлюднює висновок попередньої перевірки, у якому обґрунтовує необхідність або відсутність необхідності проведення ОВД з посиланням на критерії Додатка 3 Закону. Для проєктів категорій «А» та «S» попередня перевірка не здійснюється, якщо суб'єкт господарювання подає заяву на проведення ОВД, а уповноважений орган не вбачає підстав для її проведення, у такому разі ОВД є обов'язковою, а рішення органу не підлягає оскарженню.

Рішення за результатами попередньої перевірки ухвалюється протягом шести тижнів із моменту подання інформації. У разі необхідності строк може бути

продовжено на три тижні, а в особливо складних випадках — до шести тижнів.³

2. Визначення сфери охоплення Звіту з ОВД (scoping opinion)

На цьому етапі уповноважений орган за запитом суб'єкта господарювання або за власною ініціативою визначає зміст, структуру й обсяг інформації, яку слід включити до Звіту з ОВД. Консультації охоплюють питання необхідних досліджень, передбачуваних строків, залучення інших органів влади та потреби в експертних матеріалах.¹⁶

Для забезпечення комплексного охоплення аспектів впливу орган може організовувати зустрічі з зацікавленими сторонами — муніципалітетами, екологічними асоціаціями, незалежними експертами, а за потреби й компетентними органами інших держав (у разі транскордонної ОВД). Підсумки консультацій оформлюються у вигляді офіційного документа, який визначає рамки підготовки Звіту з ОВД.³

3. Підготовка Звіту з ОВД

У разі встановлення необхідності проведення ОВД суб'єкт господарювання готує Звіт з ОВД відповідно до вимог законодавства. Звіт повинен містити достатній обсяг інформації для здійснення всебічної оцінки впливів та для забезпечення інформування громадськості. До Звіту включаються відомості про технічні характеристики проєкту, місце розташування, види та масштаби можливих впливів, а також альтернативи та заходи з мінімізації негативних наслідків. У разі неповноти звіту уповноважений орган може вимагати його доопрацювання.¹⁶

4. Консультації з органами державної влади та громадськістю

Після подання Звіту з ОВД уповноважений орган передає його для оцінки іншим відомствам, що відповідають за питання охорони довкілля. Паралельно забезпечується інформування громадськості та організація обговорення.

До публічного доступу надаються: звіт з ОВД; рекомендації та висновки, отримані в ході процедури; інші матеріали, що мають значення для ухвалення рішення.

Громадськість може подавати письмові зауваження або висловлювати їх під час слухань. Строк обговорення становить 30 днів, з можливістю продовження до 60 днів. У разі внесення змін до матеріалів обговорення поновлюється в частині таких змін.³

5. Ухвалення рішення та підсумковий висновок

Після завершення консультацій та опрацювання Звіту з оцінки впливу на довкілля, даних, отриманих від компетентних органів і громадськості, уповноважений орган здійснює двоетапну процедуру формування висновків та ухвалення рішення щодо допустимості планованої діяльності.³

Перший етап — підготовка підсумкового висновку.

Уповноважений орган формує обґрунтований висновок, який включає:

- оцінку впливу проєкту на довкілля;
- характеристику проєкту та його місця розташування, із зазначенням потреби у виключенні, зменшенні чи компенсації суттєвих негативних впливів;
- перелік заходів з мінімізації та компенсації впливів;
- альтернативні рішення у разі впливу на природу та ландшафти.

За можливості підсумковий висновок готується протягом одного місяця після завершення консультацій.

Другий етап — ухвалення рішення про погодження або відмову. Під час прийняття рішення уповноважений орган враховує підсумковий висновок, оцінюючи комплексний вплив діяльності на здоров'я населення, біорізноманіття, ґрунти, повітря, водні ресурси, клімат, ландшафт, культурну спадщину та взаємозв'язки між цими елементами довкілля. Висновок та інші матеріали повинні бути достатньо актуальними на момент ухвалення рішення.

Структура рішення уповноваженого органу передбачає: екологічні умови здійснення діяльності; вимоги щодо моніторингу відповідно до Закону про ОВД або інших нормативних актів; обґрунтування рішення із зазначенням ключових фактичних і юридичних підстав, а також інформації про участь громадськості. У разі відмови в погодженні проєкту рішення також повинно містити чіткі мотиви такого висновку.¹⁶

Моніторинг визначається в рішенні уповноваженого органу й застосовується тоді, коли існують труднощі з прогнозуванням впливів або з оцінкою ефективності запобіжних заходів. Його метою є контроль фактичних екологічних наслідків і забезпечення відповідності реалізації проєкту встановленим вимогам.³

2.3 Досвід Польщі у сфері ОВД

2.3.1 Правова база ОВД в Польщі

Головним нормативно-правовим актом, що регулює процедуру оцінки впливу на довкілля, є «Закон про доступ до інформації, що стосується довкілля та його охорони, участі громадськості в охороні довкілля і про оцінку впливу на довкілля» (USTAWA z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko) від 03.10.2008 (Act on Providing Information on the Environment and Environmental Protection, Public Participation in Environmental Protection and on Environmental Impact Assessment) (далі – Закон), який замінив собою «Закон про охорону навколишнього середовища» від 27 квітня 1985 року (Environmental Protection Act). Закон був прийнятий у зв'язку з необхідністю інтеграції Директиви Ради 85/337/ЄЕС від 27 червня 1985 року (з внесеними змінами) в національне законодавство.¹⁷

Згідно із Законом, ОВД проводиться у межах таких процедур:

– ухвалення Рішення про екологічні умови, яке є обов'язковим для проєктів, що завжди або потенційно можуть спричинити значний вплив на довкілля.

під час прийняття дозвільних рішень, зокрема: дозволу на будівництво; затвердження будівельного проєкту; дозволу на відновлення будівельних робіт; дозволу на інвестиції в автомобільні дороги — якщо цього вимагає орган, що видав Рішення про екологічні умови, або якщо він ініціює повторну оцінку.

– під час ухвалення інших адміністративних рішень, необхідних для реалізації проєктів, що формально не мають значного впливу на довкілля, але можуть істотно впливати на території Natura 2000.¹⁷

Відповідно до Закону, проєкти, на які поширюється ОВД, класифікуються на дві основні категорії залежно від потенційної інтенсивності їхнього впливу на довкілля:

– проєкти, які за визначенням можуть спричинити значний негативний вплив (категорія 1), і тому вони обов'язково є предметом оцінки впливу на довкілля.³

Категорія налічує 53 види планованої діяльності, серед яких, наприклад: повітряні лінії

електропередачі напругою 220 кВ та довжиною не менше 15 км; видобування корисних копалин відкритим способом на площі від 25 га або підземним способом у обсязі понад 100 000 м³ на рік. Проведення ОВД є також обов'язковим, якщо встановлено ризик істотного негативного впливу на території Natura 2000;³

– проекти, які потенційно можуть значно вплинути на довкілля (категорія 2), тому питання про необхідність ОВД встановлює уповноважений орган, який видає дозвіл, взаємності від результатів скринінгу.³ Категорія налічує 108 видів планованої діяльності, куди доприкладу входять: гідроелектростанції, установки по переробці целюлози, установки з виробництва бітумних мас.³

Залежно від виду та характеристик планованої діяльності Рішення про екологічні умови ухвалюється такими органами:

– генеральним директором із охорони навколишнього середовища, якщо передбачаються інвестиції в рамках будівництва об'єкта атомної енергетики; регіональним директором з охорони навколишнього середовища – для проєктів, що стосуються: автомобільних доріг, залізничних шляхів, повітряних ліній електропередачі, розвідки та видобування корисних копалин, штучних водойм; діяльності в закритих районах, визначених Міністром національної оборони; проєктів, що реалізуються в морських районах; рекласифікації лісів, які не належать Державному казначейству, у сільськогосподарські угіддя;

– головою повіту/старостою – для проєктів, пов'язаних із об'єднанням, обміном і розділом земель;

– директором обласної дирекції державних лісів – для проєктів, пов'язаних зі зміною лісів, які знаходяться у власності Державного казначейства, в землі сільськогосподарського призначення;

– головою/старостою гміни або президентом/мером міста – для всіх інших проєктів.¹⁷

Таке розмежування забезпечує відповідність оцінки специфіці планованої діяльності та територіальним умовам її реалізації.

Уповноважений орган виконує такі функції:

– уповноважений орган, для проєктів «категорії 2», проводить аналіз інформаційного листа суб'єкта господарювання та видає індивідуальне рішення (результати скринінгу) протягом 30 днів;

– уповноважений орган ухвалює рішення щодо сфери охоплення Звіту з ОВД (scoring opinion), за зверненням суб'єкта господарювання у разі проєктів «категорії 1», а також обов'язково для «категорії 2». Таке рішення надається протягом 30 днів після проведення консультацій із компетентними органами.

Час, необхідний для підготовки додаткових матеріалів суб'єктом господарювання та пересилання кореспонденції, до встановлених строків не включається.

– забезпечує проведення консультацій із державними органами, громадськістю та зацікавленими сторонами;

– здійснює аналіз поданих матеріалів суб'єкта господарювання, а також інформації, отриманої в ході консультацій;

– ухвалює Рішення про екологічні умови (висновок з оцінки впливу на довкілля) та публікує його.³

До консультативних органів належать: органи державної санітарної інспекції; Директор морського відомства; Регіональний директор із охорони навколишнього середовища (якщо він не є органом, відповідальним за проведення процедури ОВД).¹⁷

Польща має дуже схожий з Україною трьохрівневий адміністративний (територіальний) поділ. Усі матеріали з оцінки впливу на довкілля розміщуються у відкритому доступі в електронній базі даних, що забезпечує прозорість та можливість їхнього громадського перегляду.³

2.3.2 Етапи та складові процедури ОВД в Польщі

Етап 1. Визначення необхідності здійснення процедури ОВД (скринінг)

Процедура оцінки впливу на довкілля в Польщі розпочинається з визначення необхідності її проведення, що ґрунтується на класифікації проєкту до однієї з двох категорій. Якщо проєкт належить до категорії 1, оцінка є обов'язковою, а скринінг не

проводиться. У такому випадку процедура починається з подачі суб'єктом господарювання заяви про намір отримати Рішення про екологічні умови.¹⁷

Для категорії 2 рішення щодо необхідності проведення ОВД ухвалюється уповноваженим органом індивідуально, на підставі наданого інформаційного листа про проєкт та заяви про наміри. Перед ухваленням рішення орган зобов'язаний провести консультації з регіональним директором з охорони довкілля, крім того, уповноважений орган повинен провести консультації з органом державної санітарної інспекції, у випадках розміщення об'єкту в морі проводять консультації з директором морського відомства, які надають свої коментарі протягом 14 днів.

Результатом цього етапу є адміністративне рішення щодо необхідності проведення ОВД, яке видається протягом 30 днів. Важливо зазначити, що висновок консультацій є юридично значущим і повинен бути врахований у рішенні.¹⁷

Етап 2. Резолюція щодо сфери охоплення Звіту з ОВД (scoping opinion)

Другим етапом є визначення обсягу інформації, необхідної для Звіту з ОВД. Для проєктів категорії 1 scoping є необов'язковим, але може бути ініційованим суб'єктом господарювання. У такому випадку уповноважений орган протягом 14 днів погоджує сферу охоплення з відповідними природоохоронними органами та протягом 30 днів видає резолюцію.³

Для категорії 2 підготовка scoping opinion є обов'язковою та відбувається одночасно з рішенням про необхідність проведення ОВД. Після видачі резолюції процедура офіційно призупиняється до моменту подачі Звіту з ОВД, який повинен бути поданий протягом не більше трьох років. Процедура оцінки впливу в цьому випадку продовжується з моменту подачі суб'єктом господарювання звіту з ОВД. Такий механізм дозволяє суб'єктам господарювання адаптувати дослідження відповідно до особливостей проєкту та території. У випадку ненадання Звіту з ОВД протягом 3 років з моменту призупинення процедури заява про наміри отримати Рішення про екологічні умови вважається відхиленою.

Зміст резолюції визначає перелік даних, досліджень і аналізів, що мають бути включені до звіту, що сприяє підвищенню якості майбутньої оцінки та усуває ризик неповноти інформації.³

Етап 3. Підготовка Звіту з оцінки впливу на довкілля

У випадках, коли встановлено необхідність проведення ОВД, суб'єкт господарювання готує та подає Звіт з ОВД до уповноваженого органу. Зміст Звіту визначається Законом та має включати оцінку впливу проєкту на компоненти довкілля, включаючи природоохоронні території Natura 2000. Особливу увагу приділяють оцінці впливу альтернативних варіантів реалізації проєкту.

Звіт також повинен враховувати результати стратегічної екологічної оцінки, якщо відповідні документи стосуються проєкту. Таким чином, забезпечується узгодженість між різними рівнями планування та екологічного аналізу.¹⁷

Цей етап є одним із найбільш ресурсоємних, оскільки передбачає збирання даних, польові дослідження, моделювання впливів та оцінку ризиків.

Етап 4. Консультації з природоохоронними органами та громадськістю

Після подачі Звіту з ОВД уповноважений орган розпочинає консультації з компетентними природоохоронними органами та громадськістю. Для проєктів категорії 1 громадські консультації фактично починаються з моменту подачі заяви про наміри отримати Рішення про екологічні умови та Звіту з ОВД, тобто з ініціюванням процедури ОВД. Уповноважений орган не може відхилити звіт через його недоліки, але може вимагати уточнення або додаткові пояснення. Тривалість консультацій становить 30 днів, протягом яких громадськість може подавати зауваження у письмовій, усній чи електронній формі. Громадські слухання можуть проводитись додатково, якщо це вважається доцільним.¹⁷

Етап 5. Прийняття рішення та його оприлюднення

Заява про наміри отримати Рішення щодо екологічних умов, Звіт з ОВД та інші матеріали, подані суб'єктом господарювання, а також зауваження, отримані під час консультацій з компетентними органами й громадськістю, враховуються уповноваженим органом під час підготовки Рішення про екологічні умови.

Рішення про екологічні умови визначає допустимі екологічні параметри реалізації проєкту та спрямоване на запобігання або мінімізацію негативних наслідків для довкілля. Воно має бути належно обґрунтованим і містити інформацію щодо:

- урахування результатів громадського обговорення;
- ступеня врахування даних Звіту з ОВД;
- висновків компетентних органів;
- результатів консультацій, проведених в рамках транскордонної оцінки впливу на довкілля (за наявності).

Відмова у видачі Рішення можлива у разі невідповідності проєкту місцевим планам зонування, відсутності погодження компетентних органів, наявності значного негативного впливу на здатність досягнення екологічних цілей, визначених «Законом про воду», або загрози для територій Natura 2000 без переважаючого суспільного інтересу чи відсутності альтернатив. Відмова у видачі Рішення про екологічні умови у зв'язку зі станом навколишнього середовища також вважається правомірною, якщо заборона на реалізацію проєкту ґрунтується на конкретних нормативних актах (наприклад, актах з охорони природи).¹⁷

Термін дії Рішення про екологічні умови становить 6 років і може бути подовжений до 10 років за умов поетапної реалізації проєкту та дотримання всіх встановлених вимог. Моніторинг реалізації проєкту здійснюється відповідно до Рішення про екологічні умови, яке визначає його обсяг, строки та порядок подання результатів до органів охорони довкілля. Дані моніторингу подаються регіональному директору та іншим компетентним органам і можуть слугувати підставою для коригування проєкту, встановлення нових екологічних умов або проведення повторної оцінки впливу на довкілля.¹⁷

2.4 Досвід Канади у сфері ОВД

2.4.1 Правова база ОВД в Канаді

Законодавче регулювання з охорони навколишнього середовища, а також відповідні органи контролю та управління природокористування в Канаді почали створюватися ще в кінці 1970-х років.

Канадська правова база ОВД представлена насамперед «Законом про оцінку

впливу на довкілля» 2019 року. Цей нормативно-правовий акт встановлює основні етапи для проведення оцінки впливу на довкілля.³

Метою цього Закону є запобігання або пом'якшення значних негативних наслідків у межах федеральної юрисдикції, а також значних прямих або випадкових негативних наслідків, що можуть бути спричинені реалізацією визначених проєктів. Крім того, Закон покликаний запобігати або пом'якшувати значні негативні наслідки для навколишнього середовища. Досягнення зазначених цілей забезпечується шляхом встановлення процесів для передбачення, виявлення та оцінювання потенційних наслідків таких проєктів з метою обґрунтування прийняття рішень відповідно до цього або будь-якого іншого Закону Парламенту щодо їх реалізації.

Уряд Канади, Міністр, Агентство та федеральні органи влади під час застосування цього Закону повинні здійснювати свої повноваження таким чином, щоб:

- сприяти сталому розвитку;
- поважати права корінних народів Канади, визнані та підтверджені розділом 35 Конституційного акта 1982 року;
- враховувати знання корінних народів;
- брати до уваги сукупний вплив фізичної діяльності;
- застосовувати принцип запобіжних заходів;
- забезпечувати співпрацю між юрисдикціями та взаємодію з корінними народами Канади.

Основним державним органом у галузі оцінки впливу на довкілля є Агентство Канади з оцінки впливів (Impact Assessment Agency of Canada) (далі – Агентство), яке є підрозділом Міністерства навколишнього середовища та зміни клімату.¹⁸

Агентство має наступні функції:

- консультації міністра та допомога йому в реалізації його повноважень та виконання обов'язків, передбачених «Законом про оцінку впливу на довкілля»;
- визначення рівня впливу планованої діяльності на довкілля;
- ухвалення обґрунтованих рішень щодо реалізації проєктів, які відповідають принципам сталого розвитку.¹⁸

Під час проведення оцінки впливу на довкілля Агентство Канади здійснює консультації з компетентними федеральними органами, зокрема Управлінням енергетики Канади, Канадською комісією з ядерної безпеки, а також іншими відповідними департаментами та агентствами.

Агенція з оцінки впливів співпрацює з провінціями, спільнотами місцевих народів, екологічними організаціями та промисловістю.³

Важливо зазначити те що Канада – це країна з федеративним устроєм, тому нормативно-правові акти, що регулюють ОВД на рівні провінцій та територій, можуть відрізнятися та мати власні особливості. З огляду на це, подальший аналіз зосереджується на ОВД, що здійснюється на рівні Агентства, адже вона охоплює всю територію країни й реалізується на найвищому рівні державної влади.³

На провінційному рівні оцінка впливу на довкілля виконується відповідними Департаментами екологічної оцінки, які входять до складу природоохоронних органів. Здійснення оцінки впливу на довкілля в межах провінцій відбувається відповідно до нормативно-правових актів, юрисдикція яких поширюється на територію конкретної провінції.³

Закон про оцінку впливу на довкілля встановлює наступні кроки проведення ОВД на федеральному рівні:

1. Етап планування – 180 днів;
2. Етап визначення впливу – термін визначається ініціатором і може досягати 36 місяців з можливим продовженням;
3. На етапі оцінки впливу:
 - до 300 діб – для оцінки, яку проводить Агентство впливу на довкілля;
 - до 300 діб – для роботи комплексних комісій та інституцій;
 - до 600 діб – для роботи групи експертів.
4. Етап прийняття рішень включає в себе:
 - 30 діб – прийняття рішення Міністром.
 - 90 діб – у випадку, якщо рішення було передано губернатору.

Етап планування та етап оцінки впливів протягом усього періоду їх здійснення можуть бути призупинені, наприклад, за запитом самого ініціатора, у випадках

внесення до проєкту змін, що здатні вплинути на наслідки його реалізації, або в разі несплати відповідних зборів.¹⁸

Агентство Канади з оцінки впливів під час проведення процедури ОВД виконує наступні функції:

– очолює та керує усім процесом ОВД у проєктах, визначених на федеральному рівні;

– взаємодіє з громадськістю та виступає як єдина контактна особа для консультацій та взаємодії з місцевими народами під час проведення ОВД;

– надає можливості та фінансування для підтримки участі громадськості у проведенні ОВД;

– забезпечує належне проведення заходів, спрямованих на пом'якшення впливів на довкілля;

– здійснює міжнародне співробітництво з метою обміну передовим досвідом проведення ОВД.

До учасників ОВД відносяться: ініціатор; групи незалежних експертів; федеральна влада; групи місцевих (корінних) народів; міністр із навколишнього середовища; Агентство Канади з оцінки впливів; губернатор у раді; громадськість.¹⁸

2.4.2 Етапи та складові процедури ОВД в Канаді

Етап 1. Планування проєкту

На початковому етапі ініціатор аналізує, чи підпадає його діяльність під перелік проєктів, що підлягають ОВД. Якщо діяльність відповідає критеріям або визнана такою, що може спричинити значний негативний вплив, суб'єкт подає первинний опис проєкту до Агентства з оцінки впливу Канади.¹⁹

Агентство протягом десяти днів визначає необхідність проведення ОВД та вносить проєкт до державного Реєстру оцінок.¹⁸ Після цього проводиться інформування зацікавлених сторін — громадськості, корінних народів, провінційних та федеральних органів. На основі зібраних питань агентство формує індивідуальний

посібник зі складання Заяви про вплив та попередній план оцінки. Загальний строк етапу планування становить до 180 днів.¹⁹

Етап 2. Підготовка Заяви про вплив

На цьому етапі ініціатор збирає дані та проводить дослідження відповідно до вимог Агентства. Заява про вплив повинна містити повну інформацію про проєкт, його вплив та передбачені заходи з мінімізації.

Після подання Агентство аналізує документ на відповідність вимогам, проводить консультації з громадськістю та зацікавленими сторонами. Якщо інформація є неповною, заяву повертають на доопрацювання, і процес розпочинається повторно. За результатами позитивної оцінки Агентство публікує повідомлення в Реєстрі та переходить до етапу оцінки впливу. Тривалість етапу може становити до 36 місяців.¹⁹

Етап 3. Оцінка впливу

Оцінка виконується Агентством або спеціальною Групою з оцінки впливу й може тривати 300–600 днів залежно від складності проєкту.³ До процесу можуть залучатися експертні комісії, інші юрисдикції та федеральні органи, що мають спеціалізовані повноваження (наприклад, у сфері ядерної безпеки чи енергетики).

У рамках етапу проводяться консультації з громадськістю та корінними народами, публікуються матеріали у Реєстрі, а за потреби здійснюється зовнішній експертний огляд.

Підсумками етапу є:

- висновок з оцінки впливу;
- проєкт умов щодо мінімізації наслідків;
- звіт про проведені консультації.¹⁹

Ці документи передаються міністру довкілля.¹⁸

Етап 4. Ухвалення рішення

Міністр або губернатор у Раді протягом 30–90 днів аналізує висновки та умови, після чого приймає рішення щодо допустимості реалізації проєкту. Заява про рішення публікується в Реєстрі. Позитивне рішення супроводжується видачею сертифіката екологічної оцінки, який є дозвільним документом і діє до десяти років. Можливе одноразове продовження строку на п'ять років.¹⁸

Етап 5. Після ухвалення рішення

Рішення містить перелік обов'язкових екологічних умов та програм моніторингу. Ініціатор несе відповідальність за їх виконання, але може залучати федеральні органи та корінні громади. Агентство контролює виконання умов і може створювати комітети моніторингу. За результатами моніторингу міністр може ініціювати внесення змін до рішення, що також підлягає громадському обговоренню.¹⁹

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ СИЛЬНИХ ТА СЛАБКИХ СТОРІН ОВД В УКРАЇНІ

3.1 Переваги та недоліки національної моделі ОВД

Серед переваг національного підходу оцінки впливу на довкілля можна виокремити такі:

- матеріали з оцінки впливу на довкілля розміщуються у вільному доступі, фіксуються зміни дати та часу в реєстраційних справах;
- безпосередня участь громадськості в процесі ухвалення рішення з оцінки впливу на довкілля, починаючи з самого раннього етапу процедури, та гласність процедури;
- інтеграція законодавства ЄС в законодавство України, що поєднує перенесення основних етапів ОВД та об'єктів, які підлягають ОВД, відповідно до Додатків I та II Директиви 2011/92/ЄС до ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля»;
- імплементація міжнародних зобов'язань, відповідно до Конвенції Еспо та Орхуської Конвенції.

Однак в Україні ОВД працює недосконало. Це підтверджують і результати досліджень про процедуру ОВД в Україні і судові позови на скасування виданих висновків з ОВД про допустимість. Виявлені прогалини та недосконалості демонструють, що система ОВД потребує реформи. Під час підготовки такої реформи доречно врахувати досвід інших країн, який може виявитися релевантним в Україні. Результати згаданих досліджень, аналіз літературних джерел та інтерв'ю з експертами виявляють, що в Україні практично не розглядаються моделі ОВД, які б базувалися на інституціях та процедурах, відмінних від поточних. Зусилля Міндовкілля спрямовані на поліпшення сучасних практик і можуть не вирішувати системних проблем із ОВД. 15 березня 2022 року до ЗУ про ОВД були внесені зміни, відповідно до яких ОВД не підлягають відновлювальні роботи з ліквідації наслідків збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану та у відбудовний період після закінчення воєнних дій. Це рішення, ймовірно, виправдане у випадку малозагрозливих проєктів. Проте воно

різко підвищує ризики зловживань, як-от спорудження об'єктів у водоохоронних чи природоохоронних зонах, ігнорування позиції громадськості, знищення зелених насаджень, відбудова великих промислових чи комунальних об'єктів тощо. Тому важливо розробити такий підхід до ОВД в Україні, який задовольнить усі сторони (населення, бізнес, органи влади та ін.) та не допустить значного шкідливого впливу на довкілля.³

Також, незважаючи на всі переваги процедури, її потрібно вдосконалювати, ґрунтуючись на 8-річному досвіді її використання та подій, що відбулися протягом цього часу, також слід назвати і проблемні питання, що виникають під час процедури, а саме:

- проблеми із визначенням категорії ПД та того, чи підлягає господарська діяльність ОВД;

- відсутність підтверджувальних відомостей в реєстрі про розміщення повідомлення та оголошення в газетах, відсутність потреби розміщення на дошках оголошень в населеному пункті, в якому планується реалізація планованої діяльності;

- надання зауважень від громадськості, які не містять конкретики та обґрунтування, що може затягувати час процедури та вводити в оману суб'єкта господарювання і спеціаліста, що ухвалює рішення з ОВД;

- відсутність підстав для відмови у видачі висновку з ОВД, передбачених самим цим Законом, якщо звіт неякісний або не були дотримані терміни процедури; наразі підставою для відмови у видачі є лише неповний пакет документів або наведена недостовірна інформація. Якщо ж суб'єктом господарювання було надано всі документи, і в них не міститься недостовірної інформації, проте звіт з ОВД не є якісним, то він (суб'єкт) отримує рішення про допустимість або недопустимість навіть за умови, що в звіті з ОВД відсутні потрібні дослідження для оцінки впливу на довкілля;³

- обмеженість кадрових, фінансових і експертних ресурсів відповідних органів, що об'єктивно не здатні дати кваліфіковану оцінку звіту про оцінку впливу на довкілля, а відтак суттєва залежність від змісту звіту, який готується на замовлення зацікавленого суб'єкта господарювання;

– залежність уповноважених територіальних органів від місцевої виконавчої влади, частиною якої вони є, та що здатна впливати на ухвалення відповідних рішень;

– складність перевірки достовірності наведених даних в звіті з ОВД спеціалістами, оскільки дані, що наводяться суб'єктом господарювання, в більшості випадків складно перевірити у зв'язку з відсутністю матеріально-технічної бази та часу на їхню перевірку, що, в свою чергу, може створити проблеми при ухваленні остаточного рішення.³

Отже, Закон про ОВД та процедура з оцінки впливу на довкілля є інструментом для збереження довкілля та збалансованого природокористування, який має свої переваги та недоліки, проте є дієвим засобом, який використовується у світі під час ухвалення рішення про провадження планованої діяльності. Така процедура потребує свого вдосконалення та усунення проблем, найкращим способом вирішення цих проблем є аналіз та використання досвіду та переваг альтернативних підходів зарубіжних країн до процедури з оцінки впливу на довкілля.³

3.2 Рекомендації по покращенню української моделі ОВД на основі іноземного досвіду

На основі аналізу моделей оцінки впливу на довкілля Німеччини, Польщі та Канади, представлених у дослідженні «Оцінка впливу на довкілля в Європі та Канаді: підходи та особливості» Ю. Задорожнього, а також з урахуванням порівняльної таблиці «Особливості у підходах оцінки впливу на довкілля», було здійснено розширення початкової аналітичної таблиці та сформульовано рекомендації щодо можливого запозичення окремих елементів зарубіжних моделей для вдосконалення української системи ОВД.

Доповнена інформація щодо особливостей у підходах оцінки впливу на довкілля наведена в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Особливості у підходах ОВД

Характеристики	Україна	Німеччина	Польща	Канада
Самостійність оцінки впливу на довкілля	Окрема процедура, рішення є дозвільним документом	Не є самостійним документом і інтегрується в інші дозвільні процедури	Окрема процедура, рішення є дозвільним документом	Окрема процедура, рішення є дозвільним документом
Тривалість процедури	Умовна мінімальна тривалість становить 72 дні	Не встановлені крайні терміни та залежить від дозвільного документу, який отримується	Умовна мінімальна тривалість становить 60 днів	до 1226 днів (близько 3,5 років)
Орган, відповідальний за проведення ОВД	Міндовкілля та обласні Департаменти обласних держадміністрацій	Орган, відповідальний за проведення ОВД, визначається видом дозвільного документа і може належати як до місцевого, так і до центрального рівня влади. У разі необхідності отримання кількох дозволів, що передбачають здійснення ОВД, призначається один головний компетентний орган, який координує та забезпечує проведення всієї процедури.	Уповноважений орган визначається категорією та специфікою проекту, що зумовлює гнучкий розподіл повноважень між органами місцевого та центрального рівнів. Такий підхід забезпечує адаптацію процедури до масштабу та потенційного впливу ПД	Агентство Канади з оцінки впливів та органи федеральних земель
Індивідуальний скринінг	Не використовується	Застосовується індивідуальний скринінг, поділений на дві групи проектів, що дає змогу диференціювати підхід залежно від масштабу та характеру потенційного впливу	Передбачено індивідуальний скринінг (для проектів категорії 2), що дозволяє оцінювати вплив із урахуванням особливостей конкретної діяльності	Використовується

Продовження таблиці 3.1

Характеристики	Україна	Німеччина	Польща	Канада
Участь громадськості в процедурі ОВД	Можлива участь у двох етапах, на ранній стадії участь під час визначення обсягу дослідження та на стадії обговорення Звіту з ОВД	Можлива участь на стадії обговорення Звіту з ОВД	Можлива участь на стадії обговорення Звіту з ОВД	Можлива участь у двох етапах, на ранній стадії участь під час визначення обсягу дослідження та на стадії обговорення Звіту з ОВД
Можливість внесення змін у Висновок з ОВД	Немає	Немає	Немає	Є
Постійна комунікація та зв'язок з іншими компетентними органами	Так	Так	Так, постійний зв'язок з компетентними органами — одна з визначальних рис польської моделі	Так
Можливість залучення до оцінки впливу незалежних експертних груп	Так	Так	Ні	Так
Наявність крайніх термінів подачі звіту з ОВД	Немає	Не регламентується прямо, але крайній термін закінчення всієї ОВД визначено крайнім терміном отримання дозволів, частиною яких є проведення оцінки впливу на довкілля	Так, термін на підготовку та подачу Звіту з ОВД не може перевищувати 3 років.	Так, до 36 місяців, а також може бути продовжена за вимогами ініціатора проєкту

Закінчення таблиці 3.1

Характеристики	Україна	Німеччина	Польща	Канада
Особливе регулювання кумулятивних впливів	Ні, кумулятивний вплив не виокремлюється як самостійний об'єкт регулювання, а розглядається як складова комплексної оцінки всіх потенційних впливів	Так, Закон про ОВД містить спеціальні положення про кумулятивні проекти, які можуть реалізовуватися різними суб'єктами господарювання	Ні, кумулятивний вплив не виокремлюється як самостійний об'єкт регулювання, а розглядається як складова комплексної оцінки всіх потенційних впливів	Ні, кумулятивний вплив не виокремлюється як самостійний об'єкт регулювання, а розглядається як складова комплексної оцінки

На підставі проведеного аналізу можна сформулювати низку рекомендацій щодо вдосконалення української моделі оцінки впливу на довкілля з урахуванням практик зарубіжних країн.

Німеччина. Доцільним є запровадження підходу, за якого оцінка впливу на довкілля обов'язково поширюється на кумулятивні проекти, що можуть реалізовуватися різними суб'єктами господарювання. Такий механізм дозволяє враховувати сукупні екологічні ефекти, які не виявляються при аналізі кожного проекту окремо.

Польща. Корисним для України є впровадження гнучкого розподілу повноважень між різними рівнями влади з урахуванням специфіки проекту, а також встановлення чітких крайніх термінів подання звіту з ОВД після отримання резолюції щодо сфери охоплення. Це забезпечує більшу дисциплінованість процесу та передбачуваність процедурних строків.

Канада. Доцільно перейняти механізм, що передбачає можливість внесення змін до умов, визначених у рішенні з оцінки впливу на довкілля. Це дозволяє оперативно реагувати на неефективність мінімізаційних заходів або зміну обставин і підтримує адаптивність системи ОВД.²⁰

Окремої уваги заслуговує питання доцільності запровадження індивідуального скринінгу в Україні. З одного боку, індивідуальний скринінг міг би забезпечити

точніше визначення реального екологічного ризику з урахуванням місцевих умов, особливостей території та специфіки конкретного проєкту. Такий підхід дозволив би уникнути зайвого бюрократичного навантаження, прискорити реалізацію проєктів із незначним впливом та спрямувати адміністративні ресурси на діяльність із підвищеним рівнем ризику.

З іншого боку, чинний підхід так званого «автоматичного скринінгу», закріплений у статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», забезпечує високий рівень правової визначеності. Чітке нормативне закріплення переліку видів діяльності та об'єктів, що підлягають ОВД, мінімізує можливість суб'єктивних або вибіркового рішень з боку уповноважених органів і, відповідно, знижує корупційні ризики. Саме ці міркування стали ключовими під час вибору законодавцем моделі автоматичного скринінгу, яка також прямо передбачена Директивою ЄС про ОВД як допустимий варіант регулювання.²⁰

Таким чином, хоча індивідуальний скринінг має потенціал підвищити точність оцінювання екологічних ризиків, його запровадження повинно розглядатися з урахуванням необхідності забезпечення прозорості, передбачуваності та антикорупційної стійкості процедури ОВД.

РОЗДІЛ 4

АНАЛІЗ МАТЕРІАЛІВ ЗВІТУ З ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ПЛАНОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «АБ СТОЛИЧНИЙ»

В данній кваліфікаційній роботі розглядається та аналізується Звіт з ОВД з Реєстраційним номером 9850 справи про ОВД планованої діяльності Єдиного реєстру з ОВД. Звіт з ОВД виконувався в 2025 році для проммайданчика ПрАТ «Асфальтобетонний завод «АБ Столичний» (далі – «АБ Столичний»). Звіт з ОВД має 136 сторінок основної частини та 827 сторінок додатків.

В своєму аналізі Звіту я керувався, насамперед, Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» та постановою КМУ №1026 від 13 грудня 2017 р. « Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля» зі Змінами 1-5, наказом Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів України від 15/03/2021 №193 «Про затвердження Загальних методичних рекомендацій щодо змісту та порядку складання звітів з оцінки впливу на довкілля».

4.1 Характеристика підприємства (галузь, місцезнаходження, предмет виробничої діяльності підприємства, види діяльності, виробничі потужності)

Повне найменування підприємства: ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «АСФАЛЬТОБЕТОННИЙ ЗАВОД «АБ СТОЛИЧНИЙ».

ПрАТ «Асфальтобетонний завод «АБ Столичний», код ЄДРПОУ 04012321, місцезнаходження реєстраційної справи – Голосіївська РДА в місті Києві.²¹

Виробництво ПрАТ «Асфальтобетонний завод «АБ Столичний» (далі – ПрАТ «АБ Столичний»), розташоване за адресою: 03045, м. Київ, вул. Новопирогівська, 60.²

Підприємство відноситься до галузі дорожнього будівництва та виробництва будівельних матеріалів. ПрАТ «АБ Столичний» входить до конгломерата TAS GROUP та є найбільшим виробником асфальтобетонних та бетонних сумішей,

залізобетонних, бетонних виробів, мінерального порошку та бітумної емульсії у Києві та Київській області.²³

Історія виникнення заводу сягає корінням до післявоєнних років, коли 5 січня 1948 року на базі тресту “Міськдорміст” був запущений до роботи асфальтобетонний завод. В 50-х роках було налагоджено виробництво залізобетонних виробів. З 1977 року завод перенесено та розміщено на новій ділянці, на якій завод зараз і розташований.

Технологія і організація робіт, власні залізничні колії і автомобільний транспорт дозволяють гнучко підходити до розглядання питання поставок, а також реалізовувати продукцію за доступними цінами.²⁴

«АБ СТОЛИЧНИЙ» призначений для виробництва асфальтобетонних сумішей для дорожнього будівництва, залізобетонних виробів та готових до використання бетонних сумішей.

Загальний вид виробничого майданчика ПрАТ «АБ Столичний» наведено на рис. 4.1.

Рисунок 4.1 – Загальний вид виробничого майданчика ПрАТ «АБ Столичний»

Виробничий майданчик, загальною площею 17,2394 га, знаходиться в Голосіївському районі в промисловій зоні. У містобудівному відношенні

знаходиться в частині міста Києва, яка безпосередньо відноситься до зони комунальної та транспортно-складської забудови і межує з промисловими та науково-виробничими територіями, окрім півночі, де вона межує з зоною блокованої садибної та багатоповерхової житлової забудови.

Зазначена земельна ділянка, кадастровий номер 8000000000:90:118:0009, знаходиться в орендному користуванні ПрАТ «АБ Столичний» на підставі Договору оренди земельної ділянки від 25.12.2007, що зареєстрований Головним управлінням земельних ресурсів виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) 29.12.2007 за № 79-6-00585.²²

На рис. 4.2 наведено Кадастровий план земельної ділянки.

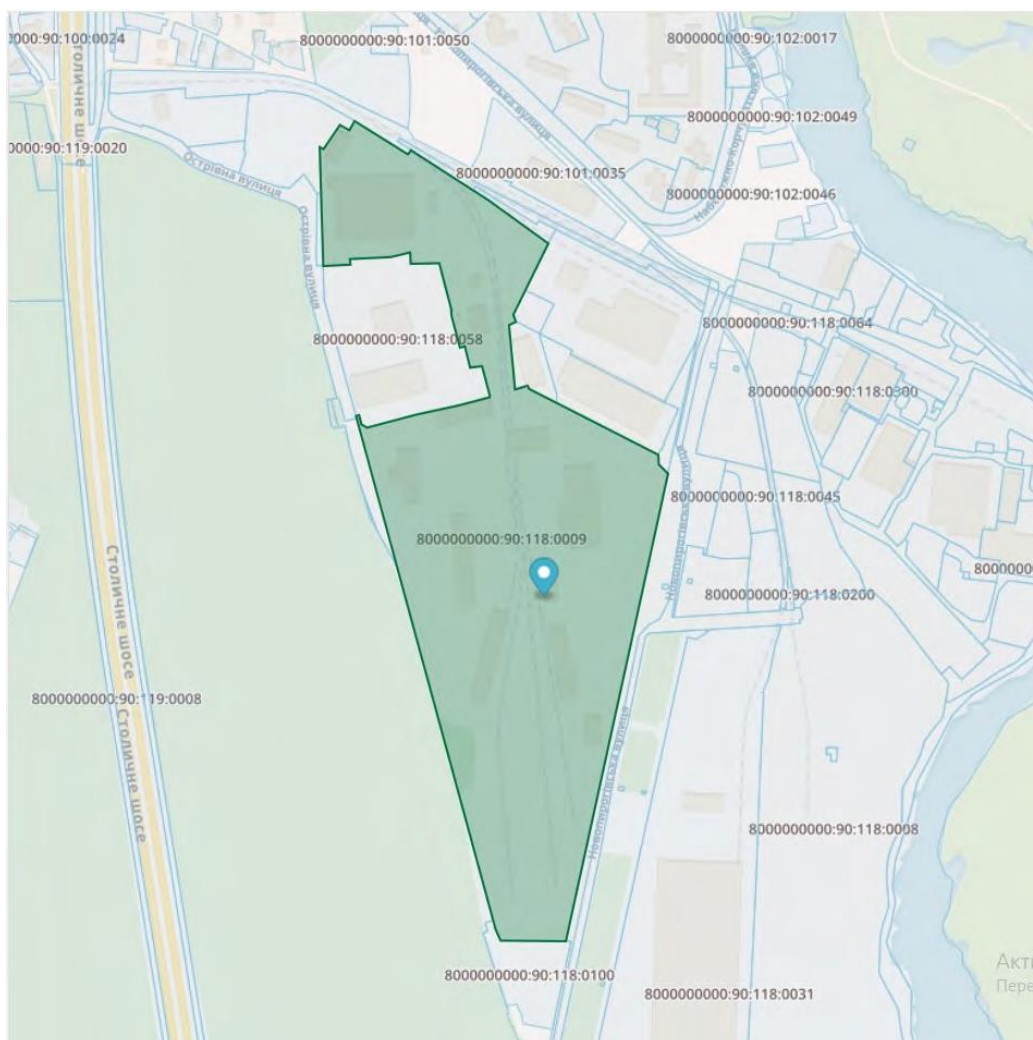

Рисунок 4.2 – Кадастровий план земельної ділянки

Інфраструктура, наявне механічне обладнання та устаткування АБЗ дозволяє виготовляти модифіковані бітуми та асфальтобетонні суміші на основі модифікованих

полімерами бітумів.

Предметом виробничої діяльності підприємства є виробництво:

- асфальтобетонних сумішей для дорожнього будівництва;
- залізобетонних та бетонних виробів;
- готових до використання бетонних сумішей;
- мінерального порошку;
- бітумної емульсії.²²

В табл. 4.1 наведена характеристика виробничої потужності підприємства.

Таблиця 4.1 – Характеристика виробничої потужності підприємства²²

№	Вид продукції	Річний випуск
1	Асфальтобетонна суміш	250 000 т
2	Бетонні вироби	5 000 м ³
3	Залізобетонні вироби	9 000 м ³
4	Товарний бетон	14 000 м ³
5	Мінеральний порошок	30 000 т
6	Бітумна емульсія	10 000 т

Виробництво всієї продукції на підприємстві здійснюється згідно із затвердженими технологічними регламентами.

Управління технологічними процесами виконується за допомогою комп'ютерної техніки. Вимірювальні можливості виробничо-випробувальної лабораторії ПрАТ «АБ Столичний» визнані Державним підприємством «Всеукраїнський державний науково-виробничий центр стандартизації, метрології, сертифікації та захисту прав споживачів» («Укрметртестстандарт»).

Основним напрямком є вдосконалення випуску високоякісної продукції і модернізація технологічного обладнання основних цехів. Поточний ремонт і модернізація обладнання проводиться щорічно. Продукція підприємства, виготовлена з використанням сучасних технологій, використовувалася для покриття Хрещатика, шосе Київ – Бориспіль і більшості вулиць столиці та передмість.²⁴

Технологічне обладнання заводу передбачає виробництво асфальтобетонних сумішей в автоматичному режимі з використанням природного газу як палива.

До складу виробничих потужностей «АБ Столичний» відносяться:

- цех з виробництва асфальтобетонних сумішей;
- цех з виробництва залізобетонних та бетонних виробів;
- теплоенергетичний цех;
- електроремонтний цех;
- ремонтно-механічний цех;
- господарський відділ;
- колона автомобільна;
- власна акредитована лабораторія, що відповідає вимогам міжнародного

стандарту ISO 9001:2015.²²

Компанія також надає послуги спеціалізованого транспорту, що використовується в дорожньому будівництві.²⁴

Підприємство має сертифікати на систему управління якістю ДСТУ 9001-2018 на всі компоненти асфальтобетонних сумішей. Але на сайті заводу та в Звіті відсутні відомості про екологічний менеджмент на заводі.

У виробничих процесах, згідно технологічного регламенту, задіяне обладнання, яке є джерелами утворення забруднення речовин.²²

У звіті з оцінки впливу на довкілля зазначено, що відповідно до додатка № 4 «Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів», затверджених наказом МОЗ України від 19.06.1996 р. № 173 (ДСП № 173), для підприємств з виробництва асфальтобетону нормативний розмір санітарно-захисної зони становить 1000 м. У матеріалах звіту також наведено інформацію про те, що зазначена відстань витримується в усіх напрямках за румбами сторін світу.²²

Разом із тим, у науковому звіті Інституту громадського здоров'я ім. О. М. Марзєєва НАМН України за результатами робіт для потреб державної санітарно-епідеміологічної експертизи № 22.2/980 від 08.06.2023 р., підготовленому на підставі матеріалів з обґрунтування санітарно-захисної зони промайданчика ПрАТ «АБ

Столичний», наведені уточнені дані щодо фактичного розміщення житлової забудови відносно основних джерел викидів. Зокрема, встановлено, що в межі нормативної санітарно-захисної зони потрапляє житлова забудова, а найменші відстані від основного джерела викидів АБЗ (труба викидів АЗУ) становлять 477 м у північно-східному напрямку (вул. Новопирогівська, 27) та 452 м у північному напрямку (вул. Острівна, 8).

За іншими напрямками сторін світу СЗЗ розміром 1000 м витримується.

В цьому ж звіті дається обґрунтування допустимості цих меж, керуючись пп. 5.5, 5.7 ДСП 173-96.

Таким чином, наявна інформація свідчить про існування різних підходів до оцінки фактичної відповідності розмірів санітарно-захисної зони нормативним вимогам, що потребує комплексного врахування як даних звіту з ОВД, так і матеріалів санітарно-епідеміологічної експертизи.

4.2 Планована діяльність, що підлягає ОВД

Планована діяльність (далі – ПД) належить до II категорії видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля та підлягають оцінці впливу на довкілля згідно ст.3 ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля» ч. 2 пункт 4, ч. 9 пункт 1. ПД здійснюється в межах діючого підприємства, де наявні інженерні комунікації, будівлі та споруди з необхідної інфраструктурою для нормального функціонування об'єкта.²²

У звіті з оцінки впливу на довкілля зазначено, що планована діяльність підприємства передбачає збільшення виробничої потужності, розширення та модернізацію. Водночас у матеріалах звіту відсутня конкретизація того, за рахунок якого саме обладнання відбувається таке нарощування виробничих показників.

Додаткову інформацію щодо змісту планованої діяльності вдалося встановити шляхом аналізу повідомлення про плановану діяльність ПрАТ «АБ Столичний», розміщеного 17 жовтня 2024 року на офіційному вебпорталі Голосіївської районної в місті Києві державної адміністрації. У зазначеному повідомленні наведено перелік

обладнання, яке передбачено до встановлення на промисловому майданчику, а саме: установка для виробництва бітумної емульсії марки OKUR із проектною потужністю 10 000 т на рік, установка для виробництва мінерального порошку потужністю 30 000 т на рік, а також чотири силоси для приймання та зберігання мінерального порошку.⁵

Разом з тим у самому звіті з ОВД, у розділі «Опис планованої діяльності», зазначено, що виробництво бітумної емульсії (10 000 т/рік) та мінерального порошку (30 000 т/рік) уже входить до предмета виробничої діяльності підприємства. Така обставина дозволяє припустити, що відповідне обладнання фактично вже введено в експлуатацію.

Проведений аналіз матеріалів звіту, додатків до нього та відкритих інформаційних джерел свідчить, що ще на початку 2022 року підприємство ініціювало процедуру ОВД (реєстраційний номер 202112139114 від 10.01.2022 р.) щодо планованої діяльності у формі технічного переоснащення асфальтобетонного заводу шляхом встановлення зазначеного обладнання. У зв'язку з введенням воєнного стану внаслідок повномасштабної збройної агресії російської федерації процедуру було фактично призупинено, а обладнання введено в експлуатацію у 2023 році. З метою формалізації подальшого функціонування виробничих об'єктів у 2024 році процедуру ОВД було ініційовано повторно вже за новим реєстраційним номером 9850.

Водночас стаття 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» чітко визначає, що оцінка впливу здійснюється до прийняття рішення про провадження планованої діяльності та має превентивний характер. Процедура ОВД не призначена для діяльності, яка вже фактично реалізується.

Отже, узагальнений аналіз матеріалів звіту з ОВД, повідомлення про плановану діяльність та супровідних документів свідчить про наявність певної неузгодженості між формальним визначенням планованої діяльності та фактичним станом реалізації окремих технологічних процесів на підприємстві. Така ситуація об'єктивно зумовлює необхідність чіткого розмежування між уже здійснюваною та дійсно планованою діяльністю в межах процедури ОВД, що має принципове значення для

забезпечення правової визначеності, прозорості екологічного оцінювання та дотримання превентивного характеру екологічного законодавства.

4.3 Опис технології планової діяльності

Основними компонентами асфальтобетонних сумішей є заповнювачі (щебінь, пісок будівельний з відсівів дроблення, мінеральний порошок (вапняк мелений) та в'язучі матеріали (бітум), які відповідають вимогам нормативних документів: ДСТУ Б В.2.7-75-98 «Щебінь і гравій щільні природні для будівельних матеріалів, виробів, конструкцій і робіт. Технічні умови», ДСТУ Б В.2.7-210:2010 «Пісок із відсівів дроблення вивержених гірських порід для будівельних робіт. Технічні умови», ДСТУ Б В.2.7-121:2014 «Порошок мінеральний для асфальтобетонних сумішей. Технічні умови», ДСТУ Б В.2.7-129:2013 Емульсії бітумні дорожні. Технічні умови, ДСТУ 4044-2019 «Бітуми нафтові дорожні в'язкі. Технічні умови», ДСТУ БВ.2.7-119:2011 «Суміші асфальтобетонні і асфальтобетон дорожній та аеродромний. Технічні умови», ДСТУ 9116:2021 «Бітуми дорожні, модифіковані полімерами. Технічні умови», ДСТУ 8959:2019 «Асфальтобетонні суміші та асфальтобетон дорожні на основі бітумів, модифікованих полімерами. Технічні умови». ²⁶

4.3.1 Установка виробництва бітумної емульсії OKUR, випуск продукції – 10 000 тис. т/рік

Емульсії використовують як в'язучий або плівкоутворюючий матеріал при будівництві та ремонті автомобільних доріг, мостів згідно з ДБН В.2.3-4:2015 «Автомобільні дороги. Частина I. Проектування Частина II.», ДБН В.2.3-5:2018 «Вулиці та дороги населених пунктів. Зі Зміною № 1 та іншими чинним нормативними документами. Фізико-технічні показники емульсії повинні відповідати вимогам ДСТУ Б В.2.7-129:2013 «Емульсії бітумні дорожні. Технічні умови».

На «АБ Столичний» бітумну емульсію планують виготовляти відповідно до вимог технологічного регламенту та інструкції з експлуатації установки EMTES 8 OKUR.

Для приготування емульсій використовують такі матеріали:

- бітуми нафтові дорожні в'язкі згідно з ДСТУ 4044 або СОУ 45.2-00018112;
- вода згідно з ДСТУ Б В.2.7-273;
- емульгатори катіонні згідно з ДСТУ 3498, або декларацією постачальника про відповідність згідно з ДСТУ ISO/IEC 17050-1, або технічним свідоцтвом згідно з постановою КМУ від 01.03.2006 № 240 «Про затвердження Правил підтвердження придатності нових будівельних виробів для застосування»;
- соляна кислота згідно з ДСТУ 2904.²⁵

Бітум надходить в резервуар та підігрівається до робочої температури (близько 120–140 °С). В іншув резервуарі готується водна фаза, до складу якої входить вода, що має температуру від 40°С до 60°С, емульгатор та соляна кислота. Потім гарячий бітум та водна фаза подаються в колоїдний млин. Там відбувається інтенсивне диспергування бітуму у воді з утворенням стабільної емульсії (бітумні краплі 1–10 мкм). Після охолодження готова по трубопроводу подається в ємність для зберігання або безпосередньо в автогудронатор.²²

Загальний вигляд установки виробництва бітумної емульсії EMTES 8 OKUR наведено на рис 4.3.

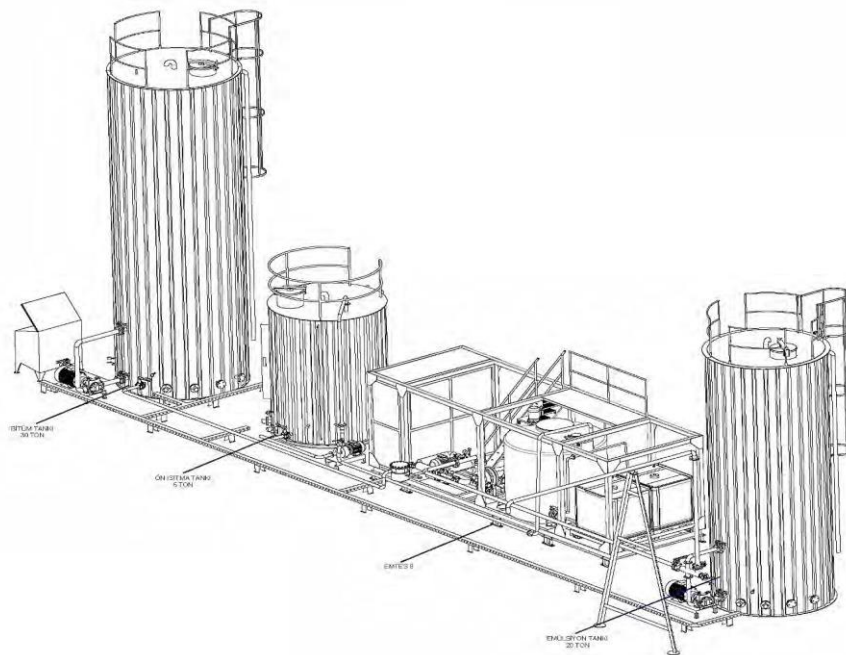

Рисунок 4.3 – Загальний вигляд установки виробництва бітумної емульсії EMTES 8 OKUR

4.3.2 Показники безпеки бітумної емульсії

Бітумні емульсії за ступенем впливу на організм людини належать до малонебезпечних речовин. Канцерогенної дії не мають.

Концентрація летких шкідливих та небезпечних речовин на робочих місцях виробничої зони під час виробництва бітумних емульсії не повинна перевищувати гранично допустимі концентрації для: аліфатичних амінів — 1 мг/м³; суми насичених, ненасичених ароматичних вуглеводнів — 300 мг/м³; парів ксилолу — 50 мг/м³; парів толуолу — 50 мг/м³; парів фенолу — 0,3 мг/м³.

Бітумні емульсії — не горючі речовини, не мають температури спалахнення та займання. За температури 100 °С бітумні емульсії закипають.²⁷

4.3.3 Установа виробництва мінерального порошку RPM

Мінеральний порошок — це ключовий компонент у дорожньому та будівельному виробництві. Він використовується переважно у дорожньому будівництві як наповнювач для асфальтобетонних сумішей, а також у бетонних та сухих будівельних сумішах, де він підвищує міцність, щільність і довговічність матеріалів. Забезпечує щільність, водонепроникність та міцність дорожнього покриття. Підвищує адгезію бітуму до мінеральних матеріалів, що подовжує термін служби дороги.

Мінеральний порошок виробляється на заводі по ДСТУ 8772:2018 «Порошок мінеральний для асфальтобетонних сумішей. Методи випробування».

Установа виробництва мінерального порошку RPM (Rock Powder Mill) — це промисловий комплекс для тонкого помолу вапняку, який використовується у дорожньому будівництві та бетонних сумішах.

Вапняк подається зі складу у бункер дробарки, де відбувається первинне дроблення матеріалу до фракції 20–40 мм. Далі матеріал транспортується конвеєром до вертикального млина, в якому перемелюється матеріал до стану порошка. Порошок проходить через повітряний сепаратор, де відбирається фракція менше 0,071 мм (стандарт для асфальтобетону), великі частинки повертаються у млин. Вологу

сировину пропускають через обертову барабанну сушарку, де гаряче повітря випаровують вологу, а система вентиляції відводить пару. Це робиться, щоб уникнути злипання та забезпечити стабільні властивості. Сушіння вологого порошку — це ключовий етап виробництва, який забезпечує його стабільність та придатність для використання в асфальтобетоні.

Готовий порошок транспортується пневмосистемою у силоси, які обладнані системами контролю вологості та пиловиділення. На установці змонтовані фільтри та аспіраційні системи, які зменшують викиди пилу. Автоматизовані системи дозування забезпечують фасування у біг-беги або подачу на транспорт.²²

Установка виробництва мінерального порошку RPM наведена на рис. 4.4.

Рисунок 4.4 – Установка виробництва мінерального порошку RPM

4.3.4 Показники безпеки мінерального порошку RPM

Мінеральний порошок за характером шкідливості та ступенем дії на організм людини відносяться до малонебезпечних речовин – IV клас небезпеки згідно з п. 6.2 ДСТУ Б В.2.7-119 «Суміші асфальтобетонні і асфальтобетон дорожній та

аеродромний. Технічні умови», а також відносяться до негорючих, нетоксичних, пожежо- і вибухобезпечних речовин.

При виготовленні та використанні мінерального порошку необхідно вживати заходи щодо забезпечення усунення запилення повітря робочої зони.

ГДК в повітрі робочої зони не повинна перевищувати: при роботі з домішками пилу діоксиду кремнію – 2 мг/м³, з цементом (в якості мінерального порошку) – 4 мг/м³, з карбонатним пилом – 6 мг/м³.

Рівень шумового навантаження на працюючих при виготовленні, використанні, випробуванні мінерального порошку не повинен перевищувати 80,0 дБА еквівалентного рівня.

При зазначених згідно з ДСТУ 8772:2018 «Порошок мінеральний для асфальтобетонних сумішей. Методи випробування» у викидах переважають пари аліфатичних насичених вуглеводнів С₂ – С₁₃. Показники ГДК при роботі з органічними в'язучими, що підлягають контролю, наведені в табл. 4.2.

Таблиця 4.2 – ГДК шкідливих речовин у повітрі робочої зони²⁸

№	Назва речовини	ГДК, мг/м ³
1	Пари вуглеводнів С ₂ -С ₁₃ (у перерахунку на вуглець)	2
2	Парафін	300
3	Етанол	1000
4	Пари ксилолу	5
5	Вуглецю оксид	2
6	Азоту оксиди (у перерахунку на NO ₂)	5
7	Азоту діоксид	2
8	Сірки діоксид	10
9	Пари фенолу	0.3
10	Пари бензолу	15.5
11	Пари толуолу	50
12	Пари етилакрилату	5
13	Циклогексан	80

Для недопущення небезпечних режимів використання мінерального порошку необхідно дотримуватись вимог розділу 6 ДСТУ Б В.2.7-119 «Суміші асфальтобетонні і асфальтобетон дорожній та аеродромний. Технічні умови», де

викладено норми щодо охорони навколишнього природного середовища при виробництві асфальтобетонних сумішей.

Викиди в атмосферу шкідливих речовин не повинні перевищувати ГДК, з недопущенням розпорошення мінерального порошку.²⁸

4.4 Сировинні та енергетичні та ресурси підприємства

Сировинні ресурси для планової діяльності (виробництво асфальтобетонних сумішей): щебінь різних фракцій, пісок, мінеральний порошок, пил мінералів, бітум, емульсія. Такі матеріали, як щебінь різних фракцій, пісок, бітум привозять на АБЗ, а мінеральний порошок, бітумна емульсія виробляються на самому підприємстві. Вони формують міцність, довговічність і стійкість покриття до навантажень та погодних умов.

Електропостачання здійснюється відповідно до договору постачання електричної енергії споживачу №777424 ПВ ТОВ «ЯСНО+» з прогнозованими об'ємами 300000кВт/год.

По території заводу проходить газопровод середнього тиску потужністю для потреб підприємства в кількості 0,005 т.

Водопостачання підприємства передбачене від централізованої міської мережі згідно з договором № 11052/5-01 на надання послуг з водопостачання та приймання стічних вод через приєднані мережі від 29.01.2013 р. з ПАТ «АК «Київводоканал». Якість води відповідає ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною».

Виробництво тепла здійснюють котельні, де встановлені твердопаливні котли, які працюють на дерев'яних гранулах (пелетах). Гаряча вода йде на опалення адміністративних та побутових корпусів. Пар виробляється на технологічні процеси.²²

В Звіті не вказана теплова потужність котелень та не прописано, яке паливо береться для технологічного використання у пальниках сушильного барабану та

бітумної установки. В основному це дизельне паливо. Тож необхідної кількості цього палива на рік теж не вказано.

В Звіті також не має даних про потужність компресорної станції, яка виробляє стиснене повітря для продувки рукавних фільтрів.

4.5. Аналіз основних джерел впливу на довкілля та заходи з їх мінімізації

4.5.1 Викиди забруднюючих речовин в атмосферу

Підприємство відноситься до 2-ї групи об'єктів за ступенем впливу на атмосферне повітря (об'єкти, які взяті на державний облік, але не зобов'язані впроваджувати НДТМ у повному обсязі, хоча фактично роблять це частково).

Основні джерела утворення та виділення твердих суспендованих частинок такі як місця, обладнані пилоочисними установками, зокрема: пилоосаджувальними камерами (ефективність очищення 41,1 – 43,2 %), циклонами ЦН-15 та ЦН-11-600 (ефективність очищення 82,00 – 87,35 %), СПКБ 1- 1000-3-СП (ефективність очищення 97,5 – 98,5 %), скруббер Вентурі (ефективність очищення – 96,0 %), фільтри ФВК, фільтри рукавні, фільтр АФА-3055 (ефективність очищення – 97,0 – 98,5 %) тощо. Вловлений пилоочисним обладнанням пил повертається у технологічний процес виготовлення асфальтобетонних сумішей. Звіт демонструє, що підприємство використовує комбіновані методи очищення.

Методи очищення з високою ефективністю (рукавні фільтри з ефективністю очистки 98-99%) встановлені на нових установках (наприклад, Ammann UNIVATSN 240) та силосах цементу. Це відповідає сучасним європейським практикам. На старішому обладнанні використовується очистне обладнання з середньою ефективністю: циклони (ефективність ~80-87%) та мокре очищення (скрубери), що є прийнятним для грубого пилу, але менш ефективним для дрібнодисперсних часток.

Від продуктів згоряння палива виділяються оксиди азоту (NO_x), оксид вуглецю (CO), діоксид сірки (SO_2).

В технологічному процесі виготовлення бітуму та асфальтобетонних сумішей виділяються насичені вуглеводи (C_{12} - C_{19}), фенол ($\text{C}_6\text{H}_5\text{OH}$), формальдегід (H_2CO).²

Дозволені обсяги викидів ЗР та умови встановлені у дозволі на викиди ЗР в атмосферне повітря стаціонарними джерелами №8036100000-10501 від 05.07.2019 з терміном дії до 05.07.2029 (на 10 років). На той час на території підприємства знаходилося 56 точок викидів від стаціонарних джерел та 19 від неорганізованих джерел.

В табл. 4.3 наведено дозволені обсяги викидів ЗР в атмосферу (для речовин, на які не встановлені нормативи ГДК відповідно до законодавства, встановлюються для кожного джерела викиду величини масової витрати (г/с).

Таблиця 4.3 – Дозволені обсяги викидів ЗР в атмосферу для речовин, на які не встановлені нормативи ГДК відповідно до законодавства.²⁹

№ Джерела	Найменування ЗР	ГДК, мг/м ³	Допустимий ГДК, мг/м ³	Масові витрати г/с
1,2,3	Речовини у вигляді суспендованих твердих частинок	50	50	50
4,21,24,29, 31, 36,45, 46, 47	Речовини у вигляді суспендованих твердих частинок	150	150	150
5	Оксид вуглецю Оксиди азоту			0.0136 0.0262
6	Оксид вуглецю Оксиди азоту			0.0274 0.0438
7	Оксид вуглецю Оксиди азоту			0.0276 0.0329
22	- залізо та його сполуки - хром та його сполуки - фтор і його пароподібні та газоподібні сполуки - фториди, що легко розчиняються - оксиди азоту -оксид вуглецю			0.0059 0.0003 0.0001 0.0004 0.0002 0.0012
25	- залізо та його сполуки - манган та його сполуки на діоксид мангану			0.0014 0.0004
26	- залізо та його сполуки - фтор і його пароподібні та газоподібні сполуки - фториди, що легко розчиняються - оксиди азоту -оксид вуглецю			0.0059 0.0001 0.0004 0.0002 0.0012
36	-речовини у вигляді суспендованих частинок - оксид вуглецю - оксиди азоту (оксид та діоксид азоту) - оксиди сірки (діоксид та триоксид)	150	150	- 0.0785 0.039 0.0018

Закінчення табл. 4.3

№ джерела	Найменування ЗР	ГДК, мг/м ³	Допустимий ГДК, мг/м ³	Масові витрати г/с
38	-речовини у вигляді суспендованих частинок - оксид вуглецю - оксиди азоту (оксид та діоксид азоту) - оксиди сірки (діоксид та триоксид)	150	150	- 0.1097 0.0593 0.0023
40	-речовини у вигляді суспендованих твердих частинок - стирол - ксилол - етилбензол - бутиловий ефір оцтової кислоти - толуол - етиловий ефір етиленгліколю - ацетон - етилацетат	150	150	- 0.0057 0.1157 0.0056 0.0297 0.1287 0.0229 0.02 0.0297
41	-речовини у вигляді суспендованих твердих частинок - оксид вуглецю - оксиди азоту (оксид та діоксид азоту) - діоксид сірки (діоксид та триоксид сірки)	150	150	- 0.1349 0.0375 0.0707
42	-оксид вуглецю - оксиди азоту (оксид та діоксид азоту)			0.0127 0.0666
43	-оксид вуглецю - оксиди азоту (оксид та діоксид азоту)			0.0135 0.0607
44	-оксид вуглецю - оксиди азоту (оксид та діоксид азоту)			0.0061 0.0276
50	-речовини у вигляді суспендованих твердих частинок -оксид вуглецю - діоксид сірки (діоксид та триоксид сірки)	150 500	150 500	1.04132 0.53922
53	-оксид вуглецю - оксиди азоту (оксид та діоксид азоту)			0.12378 0.17020
54	-оксид вуглецю - оксиди азоту (оксид та діоксид азоту)			0.02964 0.05839
55	-оксид вуглецю - оксиди азоту (оксид та діоксид азоту)			0.02679 0.05728
56	-речовини у вигляді суспендованих твердих частинок -оксид вуглецю - оксиди азоту (оксид та діоксид азоту) - оксиди сірки (діоксид та триоксид сірки)	150	150	0.24514 0.07189 0.00707

Аналіз матеріалів звіту свідчить, що чинний дозвіл на викиди забруднюючих речовин підприємством було отримано у 2019 році. Водночас у 2023 році на виробничому майданчику було введено в експлуатацію додаткове технологічне

обладнання, зокрема установки для виробництва бітумної емульсії типу OKUR та мінерального порошку, функціонування яких пов'язане з утворенням нових стаціонарних джерел викидів.

Відповідно до статті 11 Закону України «Про охорону атмосферного повітря», у разі зміни параметрів джерел викидів, їх кількості, а також кількісного чи якісного складу ЗР до діючого дозволу мають вноситися зміни в установленому порядку.

Разом із тим у досліджених матеріалах відсутня інформація про оновлення дозволу на викиди після введення зазначеного обладнання в експлуатацію, що може свідчити про наявність процедурної неврегульованості цього питання. З урахуванням вимог чинних нормативних документів Міндовкілля така ситуація потенційно може створювати регуляторні ризики для підприємства, зокрема у вигляді застосування адміністративно-господарських заходів впливу, включаючи накладення штрафних санкцій або тимчасове обмеження діяльності.

У табл. 4.4 наведено фактичні сумарні викиди підприємством забруднюючих речовин і парникових газів за 2022 – 2023 роки.

Таблиця 4.4 – Фактичні сумарні викиди підприємством забруднюючих речовин і парникових газів за 2022 – 2023 роки²²

Коди ЗР і парникових газів	Найменування забруднюючих речовин і парникових газів	Кількість викинутих в атмосферне повітря забруднюючих речовин і парникових газів, тонн	
		2022	2023
	Усього по підприємству (без урахування діоксиду вуглецю)	38,805	39,039
1000	Метали та їх сполуки	0,068	0,068
1003	Залізо та його сполуки (у перерахунку на залізо)	0,035	0,061
1104	Манган та його сполуки (у перерахунку на діоксид мангану)	0,004	0,007
3000	Речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	37,257	37,54
3001	Речовини у вигляді суспендованих твердих частинок більше 2,5 мкм та менше 10 мкм	0,001	0,003
4000	Сполуки азоту	0,533	0,557

Закінчення таблиці 4.4

Коди ЗР і парникових газів	Найменування забруднюючих речовин і парникових газів	Кількість викинутих в атмосферне повітря забруднюючих речовин і парникових газів, т	
		2022	2023
4001	Оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту) [NO+NO ₂]	0,524	0,549
4002	Азоту (1) оксид [N ₂ O]	0,009	0,008
5001	Сірки діоксид	0,012	0,014
6000	Оксид вуглецю I	0,869	0,739
12000	Метан	0,02	0,019
16000	Фтор та його сполуки (у перерахунку на фтор)	0,008	0,023
16001	Фтористий водень	0,001	0,003
7000	Крім того, діоксид вуглецю	845,703	734,481

В розробленому Інститутом громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України Науковому звіті за результатами робіт для потреб державної санітарно-епідеміологічної експертизи № 22.2/980 від 08.06.2023 р. матеріалів з обґрунтування СЗЗ для проммайданчика ПРаТ «АЗБ «АБ Столичний» наводяться фактичні валові викиди ЗР в атмосферне повітря за 2019 рік, які складають 41,412 т/рік (без урахуванням вуглецю діоксид – 10479,052 т/рік):

- заліза оксид (у перерахунку на залізо) – 0,091 т/рік;
- манган та його сполуки (у перерахунку на діоксид мангану) – 0,010 т/рік;
- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна) – 36,702 т/рік;
- азоту (1) оксид [N₂O] – 0,023 т/рік;
- оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту) [NO+NO₂] – 3,202 т/рік;
- вуглецю оксид – 1,087 т/рік;
- сірки діоксид – 0,003 т/рік;
- метану – 0,051 т/рік;
- фтор та його сполуки (у перерахунку на фтор) – 0,042 т/рік;

– неметанові леткі органічні сполуки (НМЛОС) – 0,235 т/рік ;

– вуглецю діоксид – 10479,052 т/рік.²⁵

При порівнянні даних можна зробити висновки, що сумарні фактичні викиди ЗР і парникових газів за період 2019 – 2023 років зменшилися, крім речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна).

Основні джерела викидів суспендованих твердих частинок на АБЗ — це операції з підготовки та транспортування мінеральних матеріалів (щебінь, пісок, мінеральний порошок), процеси сушіння та нагрівання, а також завантаження й змішування компонентів. З огляду на вище зказане, доцільно привернути увагу керівництва підприємства до цього питання та розглянути можливість удосконалення систем аспірації на відповідних виробничих ділянках.

В 2019 році був проведений розрахунок розсіювання викидів ЗР у приземному шарі атмосферного повітря виконані за стандартними методиками із використанням програми «ЕОЛ – 2000Н», який реалізує методику ОНД – 86 «Методика розрахунків концентрацій в атмосферному повітрі шкідливих речовин, що містяться у викидах підприємств», з кроком розрахункової сітки 50 м.

Фонові концентрації ЗР в атмосферному повітрі в районі розміщення АБЗ прийняті відповідно до листа ЦГО ім. Бориса Срезневського від 29.03.2019 р. №17-14.1/685/06-144, з урахуванням «Порядку визначення величини фонових концентрацій ЗР в атмосферному повітрі», а саме (мг/м³):

азоту оксид – 0,13133, вуглецю оксид – 2,90748, завислі речовини (пил) – 0,16495, сірки діоксид – 0,03911; для решта речовин – 0,40 частки ГДК.

Згідно з розрахунками, максимальні концентрації ЗР в атмосферному повітрі, обумовлені діяльністю підприємства, у всіх контрольних точках на межі найближчої житлової забудови (452 м та 477 м) не перевищують встановлених Гігієнічних регламентів допустимого вмісту хімічних і біологічних речовин в атмосферному повітрі населених місць, затверджених наказом МОЗ від 14.01.2020 р. № 52, і становлять, у частках ГДК:

– азоту діоксид 0,917;

– вуглецю оксид 0,591;

– сірки діоксид 0,190;

– речовини у вигляді суспендованих твердих частинок, недиференційованих за складом 0,3359.²⁶

В 2025 році при підготовці до процедури ОВД знову були проведені розрахунки розсіювання ЗР у приземному шарі атмосфери з використанням програмного комплексу «ЕОЛ –2000Н» (версія 4.0 модифікація 2025). Розрахунки максимальних приземних концентрацій ЗР проводилися для території, представленій у вигляді розрахункового майданчика розміром 2000 x 2000 м з шириною кроку розрахункової сітки 250 метрів уздовж осей X і Y. Аналіз результатів розрахунку розсіювання приземних концентрацій забруднюючих речовин показав, що на межі СЗЗ та в житловій зоні за існуючим станом з урахуванням фонових концентрацій не спостерігається перевищення встановлених нормативів екологічної безпеки (ГДК) за усіма речовинами, що присутні у викидах підприємства.

Вплив на якість приземного шару та його забруднення джерелами викиду ЗР з огляду на дотримання вимог, які визначені у декларацію про провадження господарської діяльності може характеризуватися як екологічно допустимий.²⁹

Мною були проаналізовані результати розрахунків розсіювання викидів програми «ЕОЛ – 2000Н» за 2025 рік у наданому звіті, і виділені основні положення.

1. Аналіз окремих ЗР за розрахунками розсіювання показують наступну картину на межі СЗЗ – за окремими речовинами перевищень ГДК не зафіксовано: діоксид азоту (NO_2) – 0,3ГДК, фенол ($\text{C}_6\text{H}_5\text{OH}$) – 0,33 ГДК, суспендовані тверді частинки (пил) – 0,37 ГДК ; вуглецю оксид (CO) – 0,03 ГДК; сірки діоксид (SO_2) – 0,006 ГДК; вуглеводні ($\text{C}_{12}\text{-C}_{19}$) – 0,06 ГДК.

Всі показники знаходяться в межах норми з достатнім запасом.

2. Аналіз груп сумації.

Для цього підприємства розраховано 3 групи сумації. Окремої уваги потребує група сумації № 33, до якої входять: азоту діоксид, сірки діоксид, вуглецю оксид, фенол. Судячи з розрахунку , розрахункова концентрація цієї групи сумації на межі СЗЗ становить 1,089 ГДК.

Цей показник групи сумації №33, свідчить про те, що завод працює на межі дозволеного впливу і будь-яке збільшення потужності виробництва, погіршення роботи очисних фільтрів, збільшення фонового забруднення призведе до порушення нормативів. Після отримання таких результатів розрахунків керівництву «АБ Столичний», можливо, необхідно замислитися над розробкою методів для зниження ГДК для групи сумації 33. Можна порекомендувати наступні конкретні технічні та організаційні заходи.

Технічні заходи.

1. Зниження викидів фенолу, що виділяється при нагріванні бітуму та асфальтобетонної суміші, найефективніший спосіб "розвантажити" групу сумації.

Для цього можна порекомендувати наступні кроки:

– впровадження на виробництві технології «теплого асфальтобетону», суть якої в використанні спеціальних добавок, які дозволяють знизити температуру приготування суміші на 20–30°C (з 160°C до 130°C). Зниження температури бітуму зменшує випаровування фенолу та вуглеводнів (на 30–50%). Технологія теплового асфальтобетону — це сучасний підхід у дорожньому будівництві, який поєднує економічну вигоду та екологічну безпеку. Вона поступово замінює традиційні «гарячі» суміші, особливо в країнах ЄС та США, і вже активно впроваджується в Україні;

– встановлення вугільних фільтрів або систем конденсації на «дихальні» клапани резервуарів з гарячим бітумом, що дозволить припинити вихід парів фенолу завдяки ефективному їх вловлюванню активованим вугіллям;

– герметизація кожухами місць вивантаження асфальтобетонної суміші в самоскиди (зона інтенсивного виділення пари).

2. Зниження викидів продуктів горіння (NO_2 , CO , SO_2), які утворюються в сушильних барабанах при спалюванні палива:

- проведення модернізації пальникових пристроїв (заміна старих пальників на сучасні моделі з низьким виходом оксидів азоту.) Сучасні моделі регулюють подачу повітря так, щоб знизити температуру піку полум'я (саме при надвисоких

температурах утворюється NO₂). Цей крок дозволить знизити концентрацію NO на 20–40%;

- автоматизація контролю співвідношення «паливо-повітря» полягає в встановленні газоаналізаторів, які в реальному часі керують подачею повітря в пальник, що дозволяє уникнути неповного згоряння палива, що є головною причиною утворення чадного газу (CO).

Організаційні заходи:

- розробити план оптимізації логістики на території, що приведе до зменшення часу роботи двигунів автотранспорту на холостому ходу під час очікування завантаження (вихлопні гази дизельних двигунів містять NO, CO та SO₂, які додаються до фонового забруднення;

- створення щільної смуги газостійких дерев, таких як липа, тополя, клен, по периметру підприємства (цей захід не зменшить викиди ЗР, але покращить розсіювання та абсорбцію фенолів у приземному шарі на межі СЗЗ).

Для визначення фактичного стану забруднення атмосферного повітря в районі впливу АБЗ «АБ СТОЛИЧНИЙ» фахівцями ТОВ «НВО «АСПЕКТ-ЕКО» в 2021 році були проведені натурні інструментальні дослідження концентрацій забруднювальних речовин у приземному шарі атмосфери на межі найближчої існуючої житлової забудови, на відстанях, зазначених вище.

За результатами досліджень, фактичні концентрації ЗР в атмосферному повітрі в контрольних точках на межі житлової забудови не перевищували Гігієнічних регламентів допустимого вмісту хімічних і біологічних речовин в атмосферному повітрі населених місць, затверджених наказом МОЗ від 14.01.2020 р. № 52, та становили, в частках ГДК:

- азоту діоксид - 0,185;
- ангідрид сірчистий - менше 0,100;
- вуглецю оксид - 0,313;
- недиференційований за складом пил - 0,573.

Згідно з аналізом ризику розвитку несприятливих ефектів для здоров'я населення м. Київ, розрахунковий рівень не канцерогенних ефектів від діяльності АБЗ

визначається як прийнятний, а ймовірність виникнення шкідливих ефектів у населення вкрай мала. Рівень соціального ризику від діяльності підприємства визначений як умовно прийнятний.²⁵

Після встановлення в 2023 році нового обладнання для визначення фактичного стану забруднення атмосферного повітря доцільно провести знову натурні інструментальні дослідження концентрацій ЗР у приземному шарі атмосфери на межі найближчої існуючої житлової забудови, на відстанях, зазначених вище.

Порівнюючи результати досліджень, можна буде зробити висновки, як вплинуло на забруднення повітря встановлення нового обладнання.

4.5.2 Водоспоживання та водовідведення стічних вод

Водопостачання та водовідведення підприємства здійснюється від централізованих мереж, до яких підключено підприємство орендодавець згідно договору водопостачання та водовідведення № 020122-2 від 02.01.2022 (додаток). Загальне водоспоживання 364,61 м³/добу, з них виробниче 329, 43 м³/добу та побутове 35,18 м³/добу.

Свердловини водопостачання та поверхневий водозабір відсутні, скид стічних вод у поверхневі водні об'єкти чи підземні води відсутні.

Звіт чітко розмежовує поводження з трьома видами стоків:

а) виробничі стічні води:

– впроваджено системи оборотного водопостачання (замкнуті цикли) для охолодження обладнання (компресорів, машин контактного зварювання) та промивання сировини;

– вода, що використовується в технології (наприклад, для миття), проходить через фільтраційну установку і повертається в цикл, а шлам утилізується окремо;

– вода для бетонних сумішей входить до складу продукції, тому стоків не утворює.

Технологічний скид виробничих стічних вод у навколишнє середовище відсутній.

б) господарсько-побутові стічні води.

Територія обладнана локальними очисними спорудами для попереднього очищення цих вод.

Господарсько-побутові та виробничі стічні води об'ємом 27,1 тис. м³/рік відводяться в міську каналізаційну мережу згідно з договором від № 11052/5-01 на надання послуг з водопостачання та приймання стічних вод через приєднані мережі від 29.01.2013 р. з ПАТ «АК «Київводоканал».

в) поверхневі дощові й талі води відводяться з території АБЗ з частковим твердим покриттям самопливом по зливоприймачам до резервуара-відстійника безперервної дії обсягом 100 м³, якому проходить відстоювання стічних вод та очищення їх від грубодисперсних домішок.

Розливів нафтопродуктів та інших шкідливих речовин на території промайданчика в процесі діяльності підприємства не очікується. Скидання стічних вод у водні об'єкти при провадженні планованої діяльності виключається.

Лабораторія хіміко-аналітичного контролю за якістю стічних вод Департаменту екологічного нагляду ПрАТ «Київводоканал» постійно виконує вимірювання показників складу та властивостей проб стічних вод відповідно до «Правила приймання стічних вод абонентів у систему каналізації м. Києва», затверджених розпорядженням виконавчого органу Київської міської ради від 12.10.2011 року № 1879.

У додатках до Звіту наявні протоколи вимірювань показників стічних вод за 2023–2024 роки (Додатки 34–37), що свідчить про регулярний контроль.

Згідно з наданою документацією, діяльність ПрАТ «АБ Столичний» характеризується як така, що має «екологічно допустимий» вплив на водне середовище. Відсутність прямих скидів у природні водойми, використання оборотних циклів водопостачання та повна ізоляція території твердим покриттям мінімізують ризики забруднення гідросфери.²²

4.5.3 Поводження з відходами

Під час функціонування підприємства утворюються власні промислові та

побутові відходи, поводження з якими передбачається проводити з дотриманням вимог санітарного законодавства: ДСанПіН 145-11 «Державні санітарні норми та правила утримання територій населених місць», відповідно до укладених угод із спеціалізованими підприємствами.

Звіт чітко їх ідентифікує відходи різних класів небезпеки відповідно до державного класифікатора:

- I клас небезпеки: відпрацьовані люмінесцентні лампи;
- II клас небезпеки: відпрацьовані акумулятори, масла та мастила моторні, трансмісійні ;
- III клас небезпеки- промаслене ганчір'я, відпрацьовані фільтри (оливні, паливні, повітряні), шлам від очистки вод, промаслений пісок;
- IV клас небезпеки – металобрухт, відходи комунальні (змішані), побутове сміття від персоналу, вуличний змет, шини відпрацьовані, залишки електродів, будівельні відходи.

Дані по утворенню та передачі відходів надані в табл. 4.5.

Таблиця 4.5 – Утворення та передача відходів

№	Назва відходів	Код відходів	Обсяг відходів, накопичених на початок звітного року, тонн	Обсяг відходів, утворених заявником, що декларується, тонн	Оброблення
1	Люмінесцентні лампи та інші ртутьвмісні відходи ¹⁾	20 01 21*	відсутні	відсутні	ТОВ «Центр управління відходів»
2	Свинцеві батареї ²⁾	16 06 01*	0.165	0.54	-
3	Абсорбенти, фільтрувальні матеріали(включаючи оливні фільтри інакше не зазначені), обтиральні матеріали та захисний одяг інші, ніж зазначені за кодом 15	15 02 03		02	38122441, ТОВ "Альфа Екологія" Київська область, Білоцерківський район, місто Біла Церква, проспект Незалежності, 85
4	Відпрацьовані шини	16 01 03	0.08	1.3	

Закінчення таблиці 4.5

№	Назва відходів	Код відходів	Обсяг відходів, накопичених на початок звітного року, тонн	Обсяг відходів, утворених заявником, що декларується, тонн	Оброблення
5	Бетон	17 01 01		130	39233828, ТОВ "Київська муніципальна служба" м. Київ, Новопирогівська, 60
6	Інші відходи цієї підгрупи	20 01 99		0	
7	Змішані побутові відходи	20 03 01		20	
8	Змет від прибирання вулиць	20 03 03		10	
9	Папір і картон ³⁾	20 01 01			-
10	Батареї та акумулятори, віднесені до кодів 16 06 01, 16 06 02, 16 06 03, та невідсортовані батареї і акумулятори	20 01 33*			-
11	Змішані відходи будівництва і знесення будівель інші, ніж зазначені за кодами 17 09 01, 17 09 02, 17 09 03, 17 09 04 100			100	
	Усього:		0.245	262.04	

Відходи на підприємстві зберігаються у спеціально відведених місцях з урахуванням їх класу небезпеки та агрегатного стану:

- I класу зберігаються у спеціальному металевому ящику в окремому приміщенні, щоб запобігти їх розбиттю та випаровуванню ртуті;
- II та III клас небезпеки зберігаються у герметичній тарі на майданчиках з твердим (бетонним/асфальтованим) покриттям, що виключає просочування у ґрунт;
- IV клас небезпеки накопичуються у стандартних контейнерах на спеціально обладнаному майданчику.

Усі відходи передаються ліцензованим організаціям ТОВ «АЛЬФА ЕКОЛОГІЯ» та ТОВ «Київська Муніципальна служба» для подальшої утилізації або видалення згідно з укладеними договорами. ²²

4.5.4 Шумове навантаження

Вентиляційне і виробниче обладнання розташовано в закритому капітальному цеху і не буде створювати додаткового шумового навантаження на довкілля.

Під час вивантаження сировини та завантаження продукції джерелом підвищеного шуму може бути автомобільна техніка.

З метою оцінки впливу виробничого шуму проммайданчика в межах пропонованої СЗЗ, а також поширення його на прилеглу територію житлової забудови, проведено акустичний розрахунок рівнів шуму в контрольних точках.²

Результати розрахунку рівнів шуму в октавних смугах частот 63 – 8000 Гц показали, що їх максимальні значення на межі пропонованої СЗЗ в контрольних точках біля фасадів житлових будинків не перевищують 52,8 (57,8) дБА, що задовольняє вимоги ДСН 463-19 «Державні санітарні норми допустимих рівнів шуму в приміщеннях житлових та громадських будинків і на території житлової забудови».

Згідно з результатами натурних досліджень, проведених фахівцями ТОВ «НВЦ «Професійна безпека» від 16.03.2021 р: протокол виміру шумового навантаження №07, еквівалентний в контрольних точках від основних максимальний рівні звуку біля найближчого житла технологічних джерел шуму становили, в дБА: 40-50 / 45-55, що не перевищує ДР для денного часу доби для прибудинкових територій.²⁶

Захист від шуму і вібрації на «АБ Столичний» здійснено сукупністю об'ємно-планувальних, технологічних і конструктивних рішень з використанням шумозахисних заходів, а саме: улаштована бетонна огорожа висотою понад 2 м по периметру проммайданчика; звукоізоляція шумозахисним кожухом найбільш шумного обладнання для виробництва асфальтобетону тощо. За паспортними даними, рівні шуму, які створюються роботою технологічного обладнання і механізмів, не перевищать нормативних показників на проммайданчику до 80 дБА.²⁶

Виходячи з того факту, що останні натурні дослідження були проведені в 2021 році доцільно було б провести нові дослідження, враховуючи встановлення нового технологічного обладнання.

4.6. Оцінка впливу планованої діяльності на атмосферне повітря, водне середовище, ґрунт, рослинний та тваринний світ, Смарагдову мережу

Під час експлуатації об'єкта планованої діяльності вплив на навколишнє середовище буде відбуватися в частині викидів в атмосферне повітря, утворення відходів, шумовий вплив, використання води.

Стан атмосферного повітря залежить насамперед від обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря джерелами викидів. За результатами розрахунку розсіювання перевищення граничнодопустимої концентрації не прогноуються. Нормативна санітарно-захисна зона підприємства встановлена і суворо контролюється поточним моніторингом. Згідно з аналізом ризику розвитку несприятливих ефектів для здоров'я населення м. Київ, розрахунковий рівень не канцерогенних ефектів від діяльності АБЗ визначається як прийнятний, ймовірність виникнення шкідливих ефектів у населення – вкрай мала.

Вплив на атмосферне повітря можна охарактеризувати як екологічно допустимий.

Найближчим водним об'єктом до території провадження планованої діяльності є р. Коник. Річка Коник, відповідно до ст. 79 Водного Кодексу України, відноситься до малих річок.

Відповідно до ст. 60 Земельного Кодекса України, прибережні захисні смуги для малих річок становлять – 25 м. Територія планованої діяльності не належить до земель водного фонду та умовних прибережно-захисних смуг.

На підприємстві не передбачається утворення неорганізованих стоків, скидання стічних вод до поверхневих або підземних водних об'єктів не передбачено, вплив буде екологічно допустимий.²⁶

Згідно з наданою документацією, діяльність ПрАТ «АБ Столичний» характеризується як така, що має «екологічно допустимий» вплив на водне середовище. Відсутність прямих скидів у природні водойми, використання оборотних циклів водопостачання та повна ізоляція території твердим покриттям мінімізують ризики забруднення гідросфери.²²

Шум: межа розповсюдження шуму знаходитиметься в межах виробничого

майданчика та встановленої СЗЗ та не перевищуватиме допустимих значень.

Реалізація проектних рішень не завдаватиме негативного впливу на ґрунти, оскільки проммайданчик здійснення планованої діяльності розташовується на ділянці, яка вже зазнала техногенного впливу. Зняття рослинного шару ґрунту і вирубка зелених насаджень не проводиться, оскільки ділянка упорядкована раніше.

Виробнича територія є впорядкованою, всі проїзди заасфальтовані, інженерні комунікації є існуючими і підтримуються в належному стані. Наразі не планується жодних будівельних робіт, монтаж додаткового обладнання, влаштування нових виробничих і складських майданчиків. У виробничому процесі відсутні неорганізовані стоки і витоки, відходи зберігаються на асфальтованих поверхнях, потрапляння забруднюючих речовин в ґрунт виключене. Потенційні джерела впливу на ґрунти під час експлуатації підприємства відсутні.²⁶

Система поводження з відходами побудована таким чином, щоб унеможливити потрапляння забруднюючих речовин у ґрунт та воду. На ґрунти та підземні води вплив оцінюється як відсутній, оскільки вся територія підприємства (виробничі майданчики, місця зберігання відходів) має тверде водонепроникне покриття. На основі документів, вплив відходів ПрАТ «АБ Столичний» на навколишнє середовище можна охарактеризувати, як контрольовані та мінімальні. Процедура ОВД підтверджує, що на ПрАТ «АБ СТОЛИЧНИЙ» запроваджено ефективну систему управління відходами.²²

Розливів нафтопродуктів та інших шкідливих речовин на території проммайданчика в процесі діяльності підприємства не очікується.² Для ліквідації можливих проливів нафтопродуктів на майданчику наявні ємності з піском.

Погіршень фізико-механічних властивостей ґрунтів не відбудеться. Прилеглий ландшафт є сформованим, зміна ландшафту не передбачається. Планована діяльність впливу на земельні ресурси та надра не здійснюватиме.²⁶

Відповідно до листа Департаменту захисту довкілля та адаптації до зміни клімату Виконавчого органу Київської міської ради в межах території проведення планованої діяльності відсутні території та об'єкти природно-заповідного фонду (копію листа наведено в додатках до Звіту).

Територія планованої діяльності знаходиться поблизу двох об'єктів природно-заповідного фонду: Національного природного парку «Голосіївський» та ландшафтного заказника місцевого значення «Жуків острів». Територія планованої діяльності лежить в межах можливого шляху міграції птахів – Придніпровського, в той же час, введення в експлуатацію значних джерел шуму, вібрації, високих труб викидів не передбачається, плановану діяльність передбачається проводити на території існуючого підприємства, отже можливий вплив на шляхи міграції птахів не передбачається.

В процесі реалізації планованої діяльності, використання біорізноманіття не проводиться. Безпосередньо на території планованої діяльності зелені насадження відсутні, в тому числі газони. Територія упорядкована, спланована та має асфальтно-бетонне покриття відповідно до вимог використання спецтехніки на підприємстві. Прямий вплив на рослинний та тваринний світ відсутній.²²

В розділі 3. «Опис поточного стану довкілля та опис його ймовірної зміни без здійснення планованої діяльності в межах того, наскільки природні зміни від базового сценарію можуть бути оцінені на основі доступної екологічної інформації та наукових знань» вказано, що територія підприємства не лежить в межах об'єктів Смарагдової мережі. Найближчий об'єкт Смарагдової мережі – Голосіївський національний природний парк розташовано на відстані 0,59 кілометрів на південний захід.²²

Але в листі від МІНДОВКІЛЛЯ Департамент екологічної оцінки № 10/32 від 03.02.2025 зазначається, що територія планованої діяльності межує з територією національного природного парку «Голосіївський» та частково розташована на території Смарагдової мережі. Парк «Голосіївський» входить в Смарагдову мережу, на сторінці з розрахунку ГДК видно, що територія Смарагдової мережі знаходиться безпосередньо в СЗЗ підприємства.

Підприємство може розташовуватися на території Смарагдової мережі, але його діяльність має бути узгоджена з екологічними вимогами. Існуюче підприємство може продовжувати роботу, але зобов'язане впроваджувати заходи екологічного контролю.

Будь-які зміни (нове обладнання, розширення виробництва) потребують екологічної експертизи та погодження з Міндовкілля.

4.7 Оцінка технічних альтернатив планованої діяльності

В звіті було розглянуто такі технічні альтернативи:

Технічна альтернатива 1.

Цех по виробництву асфальтобетонних сумішей обладнано двома асфальтозмішувальними установками примусової дії Д-619 з об'ємом по 1,0 т, двома – по 2,0 т, окремими змішувачами №5 з об'ємом 1,0 т та окремим асфальтобетонним заводом – установкою «AMMANN» UNIBATCH240 з об'ємом змішувача 3,0 т.

Технічна альтернатива 2.

Встановлення асфальтозмішувального заводу ДС-158.²

Перевіривши інформацію про альтернативні варіанти та порівнявши їх, треба вказати, що ці альтернативи не є релевантними.

Технічна альтернатива 1

– три асфальтозмішувальні установки Д-619 мають потужність 56-64 тон/год;

– асфальтобетонний завод UNIBATCH240 «AMMANN»240 потужністю 240 т/год.

Разом ці установки мають потужність – 416 т/год.

Технічна альтернатива 2

Асфальтозмішувальний завод ДС-158 має потужність 56 т/год і вже знятий з виробництва, бо не відповідає нормам екології.

Проаналізовані матеріали дають підстави зазначити, що наведені у Звіті технічні альтернативи складно розглядати як взаємно порівнювані. Для коректного зіставлення технологічних рішень зазвичай застосовуються установки зі співставними технічними характеристиками, що забезпечує об'єктивність оцінки їх можливого впливу.

У поданих матеріалах також міститься інформація, що асфальтобетонний завод «AMMANN UNIBATCH 240» потужністю 240 т/год функціонує на промайданчику

з 2019 року згідно з відкритими джерелами. За таких умов застосування цього обладнання як «альтернативного варіанта» може ускладнювати повноцінний аналіз технічних рішень.

У зв'язку з цим розділ 2, присвячений опису та порівнянню альтернатив планованої діяльності, може потребувати додаткового уточнення для забезпечення максимальної відповідності його змісту вимогам до структури та повноти Звіту з оцінки впливу на довкілля.

4.8 Методики, що використовувалися при прогнозуванні оцінки впливів на довкілля

При прогнозуванні впливів на довкілля в даному звіті використовувався метод математичного моделювання, за допомогою якого можливо кількісно оцінити величину значень та відносну участь різноманітних впливів.

Прогнозна проєктна оцінка впливу на довкілля визначалася як сума прогновної фонові оцінки і оцінки впливу планованої діяльності.

Прогнозування стану навколишнього середовища здійснювалося з урахуванням впливу планованої діяльності та теперішніх показників навколишнього середовища. Визначення викидів ЗР в атмосферу проведено розрахунково-балансовими методами відповідно до переліку методик, затвердженого Міністерством екології та природних ресурсів України. Розрахунок розсіювання ЗР в атмосфері проведений з використанням автоматизованої системи розрахунку забруднення атмосфери «ЕОЛ – 2000[h]».

«Зона впливу» планованої діяльності визначалася згідно з п. 2.19 ОНД-86 на підставі виконаних розрахунків розсіювання ЗР в атмосферному повітрі.

Оцінка впливу запланованої діяльності виконана у декілька етапів: якісне та кількісне визначення впливу об'єкта на навколишнє середовище, врахування запланованих заходів щодо зменшення негативних впливів, оцінка ймовірних наслідків впровадження запланованої діяльності.

Оцінка ризику впливу планованої діяльності на здоров'я населення від забруднення

атмосферного повітря проводилася за розрахунками ризику розвитку неканцерогенних і канцерогенних ефектів та соціального ризику впливу планової діяльності, відповідно до Методичних рекомендацій МР 2.2.12-142-2007 «Оцінка ризику для здоров'я населення від забруднення атмосферного повітря».

При оцінці впливу підприємства на довкілля використані наступні методи:

- аналоговий метод;
- «метод списку» і «метод матриць» для виявлення значимих впливів;
- метод причинно-наслідкових зв'язків для аналізу непрямих впливів;
- методи оцінки ризиків (метод індивідуальних оцінок, метод середніх величин);
- метод математичного моделювання;
- розрахункові методи.

Для аналізу впливу об'єкту на довкілля використовувались методи з використанням довідникових даних, сертифікатів тощо. Усі прогнози мають ймовірнісний характер і ґрунтуються на даних про стан навколишнього природного середовища на певний момент часу і в минулому.

Основною метою прогнозу є оцінка можливого впливу на стан навколишнього середовища, вирішення задач раціонального природокористування у відповідності з очікуваним впливом на довкілля.

Методологічна основа оцінки та прогнозування динаміки показників навколишнього середовища і обґрунтування розрахункових періодів прогнозу, використаних при розробленні конкретного розділу матеріалів ОВД, наведено у відповідних підрозділах кожної частини звіту.²²

4.9. Оцінка громадського обговорення планованої діяльності

«Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає ОВД від «АБ Столичний» (вул. Новопирогівська, 60)» було опубліковано 17 жовтня 2024 року на офіційному вебпорталі Голосіївської РДА в м.Києві та розміщено в Єдиному реєстрі з ОВД. Повідомлення про ПД було оприлюднено шляхом розміщення в наступних

публічних місцях: на дошках оголошень поряд з зупинками громадського транспорту та прибудинкових територіях. Фотофіксація підтвердження розміщення надавалася в додатках до Звіту.

Протягом наступних 12 робочих днів з дня офіційного оприлюднення «Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля», зауважень і пропозицій громадськості які подаються в Єдиний реєстр «Екосистема» не було зафіксовано.²²

13.07.2025 р. було опубліковано оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля планованої діяльності, зазначеної у пункті 1 цього оголошення, з метою виявлення, збирання та врахування зауважень і пропозицій громадськості до планованої діяльності.²⁹

У розділі, присвяченому планованій діяльності, наведено перелік видів продукції підприємства, що фактично відображає загальний асортимент виробництва. Такий підхід може ускладнювати розмежування між вже здійснюваною та безпосередньо планованою діяльністю.

Якщо за 12 робочих днів з дня офіційного оприлюднення «Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля», зауважень і пропозицій громадськості які подаються в Єдиний реєстр «Екосистема» не було зафіксовано, то процедура громадського обговорення звіту з ОВД все одно проводиться як формальна процедура, щоб забезпечити законність і прозорість процесу.

Вона є обов'язковим етапом, визначеним Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» №2059-VIII.³⁰

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі проведено комплексне дослідження процедури оцінки впливу на довкілля (ОВД), проаналізовано міжнародний досвід та здійснено практичну оцінку впливу на прикладі ПрАТ «АБ Столичний». За результатами виконання роботи зроблено наступні висновки:

1. Було досліджено нормативно-правове забезпечення національної моделі оцінки впливу на довкілля в Україні, простежено його зв'язок з міжнародними конвенціями та європейським законодавством.

2. На основі проведеного аналізу розроблено рекомендації щодо модернізації вітчизняної процедури. Запропоновано придивитися до таких особливостей закордонних моделей ОВД, як: обов'язковість оцінки кумулятивного впливу, що є актуальним для промислових зон; надання уповноваженим органам право переглядати екологічні умови висновку з ОВД у разі суттєвої зміни фонових показників або неефективності запланованих заходів.

3. При проведенні аналізу діяльності підприємства ПрАТ «АБ Столичний» було виявлено низку проблем та ризиків:

По-перше, оцінювання впливу здійснюється щодо діяльності, обладнання для якої було фактично введено в експлуатацію у 2023 році. Це не повністю корелює з превентивним підходом, закладеним у статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», де процедура передбачена на етапі до ухвалення рішення про провадження планованої діяльності.

По-друге, у частині, що стосується технічних альтернатив, порівнюються установки з різними технічними характеристиками та різним статусом експлуатації: одна з них функціонує на підприємстві з 2019 року (240 т/год), інша є застарілою моделлю, знятою з виробництва (56 т/год). За таких умов здійснення повноцінної та коректної оцінки альтернатив є ускладненим. У підсумку розділ має ознаки формальності, а наведені альтернативи не забезпечують достатньої бази для об'єктивного порівняння.

По-третє, розрахунки показали, що хоча концентрації окремих речовин перебувають у межах норм, коефіцієнт сумації групи № 33 (азоту діоксид, сірки

діоксид, вуглецю оксид, фенол) на межі санітарно-захисної зони становить 1,089 частки ГДК (при нормі 1,0), що свідчить про критичне навантаження на атмосферне повітря і будь-яке збільшення потужності виробництва, погіршення роботи очисних фільтрів, збільшення фонового забруднення призведе до порушення нормативів.

Для зниження екологічного навантаження підприємству запропоновано впровадження технології «теплого асфальтобетону» (зниження температури суміші до 130°C), що зменшить викиди фенолу на 30–50%, а також модернізацію пальникових пристроїв та встановлення фільтрів на бітумосховища.

Підсумовуючи, результати дослідження підтверджують, що нинішня процедура ОВД в Україні потребує вдосконалення. На прикладі ПрАТ «АБ Столичний» простежується ситуація, коли проходження процедури без належного технічного доопрацювання може призводити до функціонування об'єктів на межі екологічних нормативів, що потенційно створює додаткові ризики для стану довкілля та умов проживання населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

¹Оцінка Впливу на Довкілля: Впровадження Природоохоронних Практик та Кліматичної Політики ЄС; Мельник, О. С., Скляр, В. Г., Коваленко, І. М., Васькіна, І. В., Шерстюк, М. Ю.; Сумський національний аграрний університет: Суми, 2021.

https://jm.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/posibnik_1623674876.pdf

(дата звернення Лист 05, 2025)

²Перга, Т. Ю. Екологічна політика США. Епоха становлення. НАН України, ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Центр учбової літератури : Київ, 2020. – 192 с.

³Задорожній, Ю. Оцінка впливу на довкілля в Європі та Канаді. Підходи та особливості. *Екоклуб*; 2023. <https://ecoclubrivne.org/ovd-v-evropi-ta-kanadi-pidhodi-ta-osoblivosti/> (дата звернення Лист 05, 2025)

⁴Безкоштовна бібліотека підручників. <https://www.info-library.com.ua/books-text-10046.html> (дата звернення Лист 08, 2025)

⁵Марич, К.; Кіра, С. Міжнародні екологічні угоди: забезпечення ефективності та результативності (на прикладі Орхуської конвенції). *Volume 8, 2021, Number 4(32)*.

<https://science.lpnu.ua/uk/law/vsi-vypusky/number-432-2021/mizhnarodni-ekologichni-dogovory-zabezpechennya-diyevoosti-ta> (дата звернення Лист 10, 2025)

⁶Про оцінку впливу на довкілля, Закон України № 2059-VIII, 23 травня 2017 (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text> (дата звернення Лист 11, 2025)

⁷Директива 2011/92/ЄС європейського парламенту та ради від 13 грудня 2011 року про оцінку впливу певних державних та приватних проектів на довкілля, Директива, 13 грудня 2011 (Європейський Союз). <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2011/92/oj> (дата звернення Лист 15, 2025)

⁸Про оцінку впливу на довкілля, Закон України № 2059-VIII, 23 травня 2017 (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text> (дата звернення Лист 17, 2025)

⁹Ecobusiness group. Платформа рішень для менеджерів природоохороної діяльності. <https://ecolog-ua.com/news/yaka-planovana-diyalnist-pidpadaye-pid-proceduru-ovd-i-do-chogo-tut-derzhekokontrol> (дата звернення Лист 17, 2025)

¹⁰Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення та цифровізації процедури оцінки впливу на довкілля, Закон України № 3227-IX, 13 липня 2023 (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3227-20#Text> (дата звернення Лист 18, 2025)

¹¹Про внесення зміни до статті 17 Закону України "Про оцінку впливу на довкілля" щодо запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби, Закон України № 733-IX, 18 червня 2020 (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-20#Text> (дата звернення Лист 18, 2025)

¹²Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля, Постанова Кабінету Міністрів України № 1026, 13 грудня 2017 (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1026-2017-п#Text> (дата звернення Лист 21, 2025)

¹³Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля, Постанова Кабінету Міністрів України № 989, 13 грудня 2017 (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/989-2017-п#Text> (дата звернення Лист 22, 2025)

¹⁴Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля, Постанова Кабінету Міністрів України № 1010, 13 грудня 2017 (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1010-2017-п#Text> (дата звернення Лист 23, 2025)

¹⁵Про затвердження Порядку прийняття рішення про здійснення транскордонної оцінки впливу на довкілля, Постанова Кабінету Міністрів України № 877, 23 вересня 2020 (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2020-п#Text> (дата звернення 05.12.2025) (дата звернення Лист 24, 2025)

¹⁶Закон про оцінку впливу на довкілля (Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung), Закон, 12 лютого 1990 (Федеративна Республіка Німеччина). <https://www.gesetze-im-internet.de/uvpg/BJNR102050990.html#BJNR102050990BJNG000804360> (дата звернення Лист 27, 2025)

¹⁷Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, Ustawa № Dziennik Ustaw 2008 nr 199 poz. 1227

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20081991227> (дата звернення Лист 28, 2025)

¹⁸Impact Assessment Act, Закон, 21 червня 2019 (Канада). <https://laws.justice.gc.ca/eng/acts/I-2.75/page-1.html#h-1160164> (дата звернення Груд 01, 2025)

¹⁹Impact Assessment Process Overview - Canada.ca. *Canada.ca*, 7 червня 25. <https://www.canada.ca/en/impact-assessment-agency/services/policy-guidance/impact-assessment-process-overview.html> (дата звернення Груд 01, 2025)

²⁰Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. https://www.kmu.gov.ua/storage/app/bills_documents/document-2014997.pdf (дата звернення Груд 01, 2025)

²¹Сервіс перевірки контрагентів. https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/04012321/ (дата звернення Лист 09, 2025)

²²Звіт з оцінки впливу на довкілля планованої діяльності ПрАТ «АБ Столичний», Реєстраційний номер 9850 справи про оцінку впливу на довкілля планованої діяльності Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля; ТОВ «ЕКО ЛОГІН»: Київ, березень 2025.

²³Група "ТАС". Веб-портал. <https://tas.ua/business-areas/budivnycztvo/> (дата звернення Лист 10, 2025)

²⁴АБ «Столичний»TASGROUP. <https://www.ab-asfalt.com.ua/o-nas/> (дата звернення Лист 10, 2025)

²⁵Офіційний портал Києва. Київська міська рада.

<https://minio.kyivcity.gov.ua/kyivcity/sites/12/blog/2024/10/18/povidomlennia-ovd-pat-asfaltobetonnyi-zavod-ab-stolychnyi-vul-novopyrohivska-60.pdf>

(дата звернення Лист 20, 2025)

²⁶Науковий звіт за результатами робіт для потреб державної санітарно-епідеміологічної експертизи № 22.2/980 від 08.06.2023 р. матеріалів з обґрунтування СЗЗ для проммайданчика ПРАТ «АЗБ «АБ Столичний». Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України". Звіт з оцінки впливу на довкілля планованої діяльності ПРАТ «АБ Столичний». Додаток 56.

²⁷ДП «Національний інститут розвитку інфраструктури» (ДП «НІРІ»). *ДСТУ Б В.2.7-129:2013 «Емульсії бітумні дорожні. Технічні умови».*; Київ, 2013.

²⁸Технічний комітет стандартизації ТК 307 «Автомобільні дороги і транспортні споруди». *ДСТУ 9246-1:2023 Заповнювачі для асфальтобетонних сумішей та матеріалів, оброблених бітумним в'язучим. Технічні умови. Частина 1. Наповнювач*; Київ, 2023.

²⁹Дозвіл № 8036100000-10501 на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, виданий Управлінням екології та природних ресурсів від 21.06.2019 № 05.4/11416 .Додаток 3. ЗВІТ з оцінки впливу на довкілля планованої діяльності ПРАТ «АБ Столичний».

³⁰Департамент захисту довкілля та адаптації до зміни клімату КМДА. Офіційний веб-портал. <https://ecodep.kyivcity.gov.ua/otsinka-vplyvu-na-dovkillia-ovd/oholoshennia-pro-pochatok-hromadskoho-obhovorennia-zvitu-z-otsinky-vplyvu-na-dovkillia> (дата звернення Груд 5, 2025)